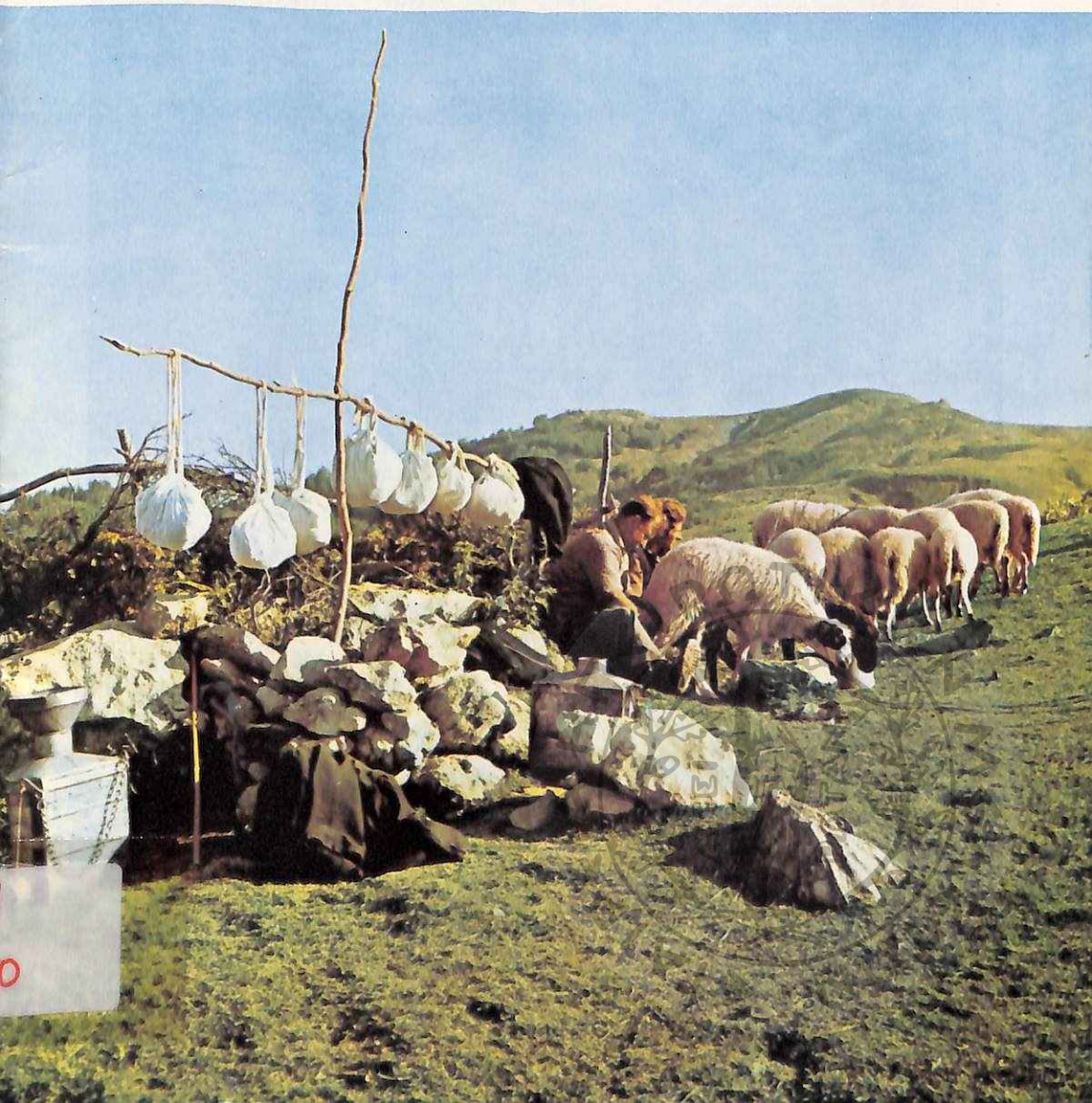

Κρυδαίνης

Φυσιολατρικό Περιοδικό

ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΟ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟ ΤΕΥΧΟΣ 1979

FIESTA FORM 2000

“Όπλα μυετικά κομψότητας και γοητείας...”

Φίρμα τελειότητας για γυναίκες εσώρουχα. ΕΡΜΟΥ 50

Ι. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε.

ΠΙΛΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΚΑΛΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κρυστάλλης

Φυσιολατρικό Περιοδικό

ΤΟΤ ΟΜΩΝΤΜΟΤ ΣΤΝΔΕΣΜΟΤ ΦΤΣΙΟΛΑΤΡΩΝ ΟΡΕΙΒΑΤΩΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΜΕΛΟΤΣ ΤΗΣ Ο.Ε.Σ.Ε. — ΣΩΜΑΤΕΙΟΝ ΑΝΕΓΝΩΡΙΣΜΕΝΟΝ ΤΠΟ ΤΟΤ Ε.Ο.Τ.

Γραφεία: Κουντουριώτου 145 — Τηλ. 41.74.094

ΕΤΟΣ 34ον • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΜΑΡΤΙΟΣ 1979 • ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 164

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΣΩΤ. ΘΕΟΦΑΝΗΣ — ΜΑΡ. ΞΥΔΗΣ — Δ. ΒΛΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
• ΤΑΚΗ ΑΝΘΛΗ: Βελούχι μου (ποίημα)	2
• ΜΙΧΑΛΗ ΠΕΡΑΝΘΗ: Οί δρυμοί της Άρκαδίας	3- 4
• ΔΗΜ. ΣΙΑΤΟΠΟΥΛΟΥ: Ό Σατωμπριάν, Ύμνητής της Άκροπόλεως .	5- 6
• ΔΗΜΟΥ Ν. ΜΕΞΗ: Οί Πύργοι της Μάνης	7-10
• ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΚΟΡΟΛΗ: Τό Φυσιολατρικό στοίχειο στην ποίηση του Κωστή Παλαμά	11-12
• Ή Γενική Συνέλευση του Σ.Φ.Ο.Π. «Κρυστάλλης»	13-17
• Γ. ΣΑΧΙΝΗ: Κρινάκια Φθινοπώρου	15
• ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΤΣΙΤΣΑ: Τ' άγριόδεντρο του βουνού και του λόγγου .	17
• Διαγωνισμός Τουριστικής συγγραφής — Σκακιστική γωνιά	18
• ΠΑΝΟΥ ΜΠΑΛΑΣΚΑ: Τό Σκάκι και ή Ίστορία του Β'	23-25
• Τουριστικά νέα	26
• Σχόλια — Γνώμες	27-29
• Πρόγραμμα έκδρομών Ίανουαρίου — Μαρτίου	30-33

Έξωφυλλο: Βουκολική εικόνα σχετική με τούς πιο κάτω στίχους του Κ. Κρυστάλλη, από τόν
«Κούρο»:
«Στεπροχωρίζουνε του Κλαδά, τυροκομούν στού Ζέρβα, στού Άκριβου αλλάζουν τά μαντριά,
στού Μπάρδα κούρον έχουν».

Φωτογρ. Δ. Τουλούπα.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΓ. ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΟΞΑ Πην. Βασιλείου

ΗΜΕΡΑ 3.7.80

ΑΡΙΘ. 40.24

Βελούχι μου

Σέ θυμάμαι τώρα
πού τὰ χιόνια σκέπασαν
τά ψηλά μονοπάτια τοῦ χρόνου.

Τότε πού ἡ Μανιά ἡ Γιαγιά μας
μέ τή λουλουδάτη μαλλίνα της
ἀνακάτωνε
φτώχεια καί καλωσύνη
τά λιγοστά κούτσουρα
στό παραγώνι τῆς ἐφηβείας μας.

Σέ θυμάμαι τότε
πού πυρπολοῦσα τὰ ἴννεφα
κι ἔτρωγα πηχτό γάλα
στὶς ζεστές φιλόζενες στρουγγες σου.

Βελούχι μου
ψηλό, ἀνέρο
κορφή τῶν ὀνείρωνμας
νεραῖδοσπηλιά
τῆς χαμένης μας νιότης
κρατᾷς ἀκόμα
ἀδούλωτη
στά πράσινα μονοπάτια
τῆς αἰσιοδοξίας σου
ὀλόκληρη τῇ μελλούμενῃ
ἀνοιξῇ τῆς Εὐρυτανίας
στά μεγάλα
ὀνειροπόλα μάτια
τῶν μικρῶν μας ἀδελφῶν

ΤΑΚΗΣ ΑΝΘΗΛΗΣ

Ἀπό τὸ περιοδικό «Φύσις καὶ Ζωή»

ΟΙ

ΔΡΥΜΟΙ

ΤΗΣ

ΑΡΚΑΔΙΑΣ

ΜΙΧΑΛΗ ΠΕΡΑΝΘΗ

ΕΝΑ τετράγωνο ἀπὸ βουνὰ κλείνει τὴν Ἄρκαδία, στὴν καρδιά τοῦ Μωριά.

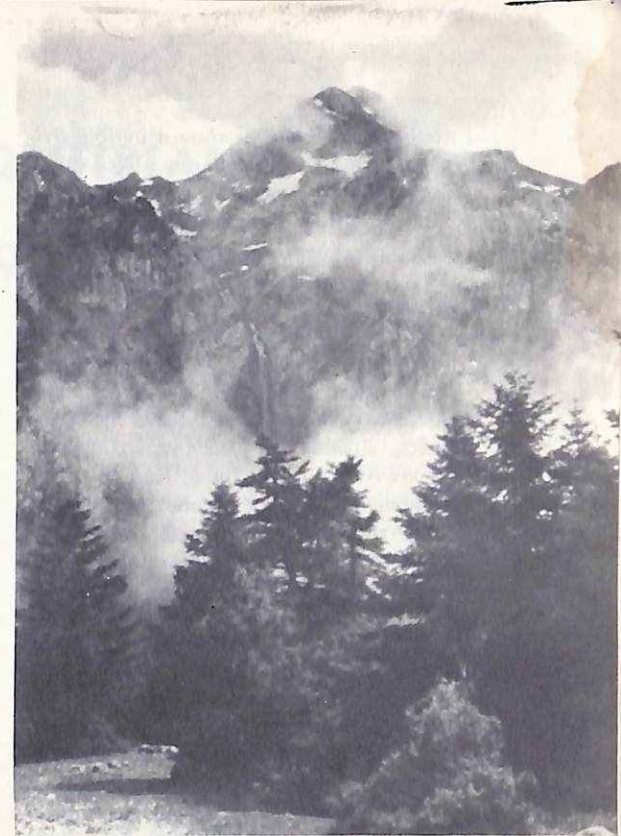
Ἡ Κυλήνη καὶ ὁ Ἐρύμανθος, τὸ Ἄρτεμίσιο καὶ ὁ Πάρνων, ὁ Ταῦγετος καὶ τὸ Λύκαιον.

Κι' ἀπ' τὸ τετράγωνο αὐτὸ ἀμέτρητα παρακλάδια ἐκτείνονται πρὸς τὰ ἔξω, τέμνοντάς με τὸν ὄγκο τους τὰ χαμηλώματα. Ἀμέτρητα παρακλάδια, διασταυρώνονται μέσα, σχηματίζοντας τὴν ιδιότυπὴ ἀρκαδική γῆ. Λόφοι κυματοειδεῖς καὶ βουνὰ ἀγέρωχα καὶ σκοτεινὲς δειράδες. Διασέλα γραφικὰ καὶ βαθεῖες χαραδρώσεις καὶ δασωμένες πλαγιές. Φαράγγια ἄγρια καὶ γκρεμοὶ ἀπὸτομοι κι' ἐπιβλητικὰ ὕψη, ὅπου εὐθύτενεῖς καὶ ἀλαζονικοὶ ἐπαίρονται οἱ κορμοὶ τῶν ἐλατοδέντρων, χαρούμενοι στὴ μέση τοῦ ὕψους, ἀδιάφοροι στὶς θύελλες ποὺ τοὺς φυλάει ὁ χειμῶνας.

Εἶναι ἡ χώρα μετ' ὃ βουκολικὸ παρελθὸν καὶ τὴν ποιμενικὴ παράδοση. Συχνὰ - πυκνά, σὲ ρεματιές καὶ σὲ ξάγναντα, οἱ

τσομπάνοι μᾶς χαιρετοῦν μετ' ὀρεινὴ ἀπλότητα. Καὶ δραςκελώντας κάθε φορὰ κι' ἀπὸ κάποια ράχη, περιμένουμε νὰ τοὺς συναντήσουμε. Ἡ παρουσία τους εἶναι ἀναγκαία καὶ φυσικὴ τοὺς ζητάει τὸ τοπίο, τοὺς ἐπιβάλλει ἡ παράδοση, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο ποὺ περιμένεις ν' ἀκούσης τοὺς ὑπόκωφους ρόχθους τῶν νερῶν. Μέσα στὴν ἀδιατάραχὴ ὀρεινὴ μόνωση ἐλλοχεῖ οὖν ἀπομεινάρια ἐνὸς μακρυσμένου παρελθόντος, ποὺ ἀνακαλεῖ πολέμους διαρκεῖς καὶ ἀκατάπαυστους, πτολιέθρα ὠχυρωμένα, ποὺ πολιορκοῦνται, κοιλάδες ὅπου εἰσχωρεῖ ὁ κατακτητὴς, λεηλασίες καὶ ἀρπάγες, παντοδύναμα πλήθη, ποὺ κινοῦνται ἀνάμεσα ἀπὸ ἄθλους καὶ μύθους. Μία περίοδος προπαρασκευαστικῆ, ὅπου ἀσκεῖται ἡ προεληνικὴ ἀλκή, ὅπου ἡ φυσικὴ ἰσχύς ἀναζητᾷ προεκτάσεις, γιὰ νὰ προωθήσῃ τὴ χώρα αὐτὴ στὴν ὀριμὴ ἡλικία της.

Ἡ ὑποβολὴ τῶν αὐτοφυῶν βλαστήσεων, ἡ πανοραμικὴ ἀλλαγὴ τῆς σκηνογραφίας, ἡ ἀτελεῦστη ἀναδίπλωση τῶν

τοπίων, πού ἐνῶ ὑπέκουν στὸν ἴδιο ἀγέρωχο ρυθμὸ καὶ ὑποβάλλουν τὸ ἴδιο κλίμα, ἐκτυλίσσονται κάθε φορὰ μὲ τὸ κάλλος νέου θεάματος, εἶναι ὁ χῶρος, πού περισσότερο ἀπὸ ὅπουδήποτε ἄλλου θὰ μπορούσε ἡ Μυθολογία νὰ τοποθετήσῃ τοὺς θρύλους της.

Μέσα σ' αὐτοὺς τοὺς μισοφώτιστους δρυμοὺς ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Διόνυσος ἐγέννησαν τὸν Πρίαμο. Ἐδῶ ὁ Ἡρακλῆς ἐπίασε τὴν χρυσοκέρατη ἐλαφίνα τῆς Ἀρτέμιδος. Ἐδῶ ὁ Ἑρμῆς μὲ τὴν Καλλιστώ ἐφεραν στὴ ζωὴ τὸν Πάνα. Πού ἄλλου θὰ εὗρισκαν οἱ Νύμφες ἰδεωδέστερον ἐνδιαίτημα παρὰ σὲ αὐτὰ τὰ ὑποβλητικὰ κάλλους τοπία μὲ τίς πλάγιες κλίσεις καὶ τὰ κρύα νερά; Ἐδῶ περπάτησε μὲ τὴ συντροφιά τοὺς ἡ Περσεφόνη, μαζεύοντας λουλούδια, δταν εἰσέτηκεν ἔξαφνα ἡ γῆ κι' ἀναδύθηκεν ἡ τυφλὴ δύναμη τοῦ σκότους, ὁ Πλούτων, γιὰ νὰ τὴν ἀρπάξῃ καὶ νὰ τὴν κάνει βασίλισσα στὸ πιὸ ἀχαρο βασίλειο ἀπὸ ὅσα ὑπῆρξαν ποτὲ στὴ γῆ καὶ κάτω ἀπ' τὴ γῆ... Ἐδῶ περπάτησεν ἡ Δήμητρα, ψάχνοντας ἀπελπισμένα γιὰ τὴ χαμένη της κόρη. Ἦταν μόνον περαστική. Κι' ἡ ψυχὴ της ἐστέναζε πληγωμένη ἀπὸ τὸν βαθύτερο πόνο πού μπορεῖ νὰ σπαράξῃ μιὰ μητρικὴ καρδιά. Ἐτσι δικαιολογεῖται γιὰτὶ δὲν ὑπάρχουν χωράφια καὶ λείπουν τ' ἀλώνια μὲ τὸν χρυσὸ καρπὸ.

Ἐτσι δικαιολογοῦνται — ἀν ὁ Πλούτων εἶναι ἡ δύναμη τῆς καρποφορίας — αὐτὸ τὸ πυκνὸ αἰεθαλὲς πλέγμα τῶν βαθύσκιων δασῶν κι' αὐτὲς οἱ πελώριες ἄγριες ρωγμὲς τῶν ὄρεινῶν ὄγκων, πού ἀποτελοῦν τὴν εἴσοδο στὰ Τάρταρα. Ἀπὸ ψηλοῦς ἀπρόσιτους βράχους κατρακυλοῦσαν τὰ πικρὰ νερά τῆς Στυγός, ὅπου οἱ Ὀλύμπιοι ὀρκίζονταν τὸν δεινότερον ὄρκο τοὺς. Αὐτοὺς τοὺς βαθεῖς γκρεμοὺς καὶ τίς φοβερὲς καταβόθρες τίς συναντᾷ σὲ κάθε βῆμα. Ἀπὸ τομοί, στενοί, ἡμισκότενιοι, χάνονται στὸν ἱλιγγο, βυθίζονται στὸ πράσινο, ὀλισθαίνουν, ὡς τοὺς ὑπόκωφους ἤχους ὑπογείων χειμάρρων, ἀπ' τὸν πυθμένα τῶν ὁποίων ἀνεβαίνουν πάλι, ἐπικλινεῖς καὶ βραχωεῖς, ἄλλες ράχες. Ἀνεβαίνουν ψηλά, σπᾶνε σὲ ἀκανόνιστους ὄγκους, κρύβονται

ἀπὸ λόχμες καὶ ξεπετοῦν στὸν οὐρανὸ ἄγριες ἀσταθεῖς ἀκρώσεις. Ἀλλὰ ποτὲ δὲν σὲ κουράζει τὸ τοπίο τῆς Ἀρκαδίας. Τὰ βουνὰ της εἶναι καὶ γραφικὰ καὶ ἄγρια, ἀπειλητικὰ καὶ ἥρεμα, δασοσκεπῆ καὶ βραχώδη, αἶθρια καὶ συννεφιασμένα. Εἶναι τὰ βουνὰ ὅπου πέρασαν οἱ παρῆες τῶν Σειληνῶν καὶ τῶν Μαινάδων, ὅπου τραγοῦδῃσεν ἡ εὐθυμὴ συνοδεία τοῦ Διονύσου, ὅπου ἀκούστηκεν ἀντίλαλος τῆς ἐρωτικῆς εὐωχίας τοῦ Πανός. Σ' αὐτοὺς τοὺς δρυμοὺς ὁ Θεὸς μὲ τὰ μαλλιαρὰ σκέλη καὶ τὰ μαῦρα κατσικίσια μάτια κυνήγησε τὴν Ἥχώ. Δροσίστηκε στίς δχθες τῶν ρυακιῶν, ξάπλωσε σὲ σκιερὲς συστάσεις, πλανήθηκε ἀμέριμνος καὶ ξεφαντωτῆς, παίζοντας τὴ φλογέρα του, ἐνῶ οἱ Ὀρειάδες ξετρύπωναν ἀπ' τίς λόχμες, ἀναδύονταν ἀπὸ τίς πηγές, συνέρρεαν ἀπὸ παντοῦ κι' ἀρχίζαν γύρω του, στὸν ρυθμὸ τῆς μολπῆς του, κύκλιους ἀνέρους χοροὺς...

Ὅταν δρασκελίσουμε πιά, μεσημέρι, καὶ τὴν τελευταία κορυφὴ μὲ τίς καστανιές, εἶδαμε χαμηλά, στὸ βάθος, τὴν ἀρχὴ τῆς κοιλάδας τοῦ Λάδωνα. Ἡ ὁμορφιά τοῦ γέροποταμοῦ σὲ ἀφήνει νὰ μαντέψῃς τὸ κάλλος τῆς κόρης του. Δὲν μπορεῖς παρὰ νὰ δικαιολογήσῃς τὸν ἔρωτα τοῦ Πανός γιὰ τὴν Σύριγγα. Ἰσως ἀπὸ αὐτὰ ἐδῶ τὰ γραφικὰ κύματα τῶν λόφων νὰ ξεχύθηκε στὸ ἐρωτικὸ του κυνήγι μὲ τὴν μελαγχολικὴ ἀποκαρδίωση, πού ἐγινε αἰτία ν' ἀντηχοῦν οἱ Ἀρκαδικοὶ δρυμοὶ ἀπολυπημένα τραγούδια καὶ τόνους. Ἡ Ναϊὰς μεταμορφώθηκε σὲ καλάμι. Κι' δταν ὁ τραγοπόδαρος κατέβηκε στίς καλαμιές τῆς δχθης, ἄκουσε τόσον ὑποβλητικὸν ψιθύρου, τέτοιους γλυκοὺς τόνους μελαγχολίας, πού ἔκοψε ἕνα κομμάτι τοῦ καλαμιοῦ, ἀντικατέστησε τὸν ἀνεμο μὲ τοὺς στεναγμοὺς του καὶ ἄκουγε πάντα τοὺς ἴδιους γλυκοὺς ψιθύρους μέσ' ἀπὸ τὸ κομμάτι ἐκεῖνο τῆς καλαμιᾶς, πού τὸ εἶπε, ἀπ' τὸ ὄνομά της, Σύριγγα. Ἡ ἐρωτικὴ μελαγχολία του βρῆκε διέξοδο. Καὶ τὴν χρησιμοποίησαν ὅλοι οἱ βοσκοὶ τῆς Ἀρκαδίας, ὅλοι οἱ μονήρεις φύλακες τῶν κοπαδιῶν, πού τὰ θνητὰ μάτια τοὺς δὲν μπορούσαν νὰ ἴδουν τίς Ὀρειάδες, ἀλλὰ ἐδάκρυζαν στὴν ἀόριστη θλίψη τῆς ἀνα-

(Συνέχεια στὴ σελίδα 10)

Ο ΣΑΤΩΜΠΡΙΑΝ

Ὑμνητὴς τῆς Ἀκροπόλεως

ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΙΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

Κατὰ τίς τρεῖς τὸ πρωὶ μιᾶς θερμῆς καλοκαιριάτικης νύχτας τοῦ 1806, μπῆκε ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Ὀδὸ στὴν Ἀθήνα ἕνας μικρὸς δμῖλος φραγκοφορεμένων ἐφίπων, πού ἡ σκὴ τῶν ρούχων καὶ τῶν ἀλόγων τοὺς κι' ὁ ἰδρώτας τοὺς μαρτυροῦσαν ἰκανὴ πορεία, κάτω ἀπὸ τὸν ἑναστρο ἀττικὸ οὐρανὸ, ὡς ἐκείνη τὴν ὥρα. Ἡ μικρὴ συνοδεία τριπόδισε μὲ σπουδὴ ἀνάμεσα στὰ στενὰ καλντερίμια τοῦ μικροῦ ραγιαδικοῦ οἰκισμοῦ κι' ἔφτασε στὴν εἴσοδο τοῦ Κάστρου τῆς ἄλλοτε ἑακουστῆς πολιτείας. Ἐκεῖ ζήτησε νὰ ἰδῇ τὸ σερασκέρη τῆς Τουρκικῆς φρουρᾶς καὶ στὰ ρεμβαστικά μάτια τοῦ ἐπικεφαλῆς τῶν νεοφερμένων, καθρεφτιζόταν μιὰ ἐκδηλὴ ἀνυπομονησία.

Ἐνας Ρωμιὸς δραγουμάνος ἔκαμε τίς συστάσεις κι' ὁ ἀγουροξυπνημένος ἀγᾶς, δταν ἄκουσε τίς κουβέντες καὶ πῆρε τίς πρώτες στροφές στὸ μυαλό του, ἔσπασε τὴ μέση του μπροστὰ στὸν ξένο σ' ἕνα βαθὺ τεμενά, πρᾶγμα κάπως ἀσυνήθιστο σὲ ἀξιωματικὸ τῆς κραταιᾶς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας πού τὸ δικό της εὐρωπαϊκὸ σύνορο ἀπλωνόταν ἀκόμα σχεδὸν ὡς τίς πόρτες τῆς Βιέννης.

Τὸ ὄνομα τοῦ ξένου μὲ τὰ ρεμβαστικά μάτια ἦτάν Φραγκίστος Ρενέ, ὑποκόμης ντὲ Σατωμπριάν. «Ὁ διάσημος λόγιος καὶ Γραμματέας τῆς Γαλλικῆς Πρεσβείας στὴ Ρώμη», εἶπε ὁ Δραγουμάνος τονίζοντας ἰδιαίτερα τίς τελευταῖες αὐτῆς λέξεις. Ἀπὸ τὸν Τοῦρκο σερασκέρη ζητοῦσε νὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ, ἀμέσως κιόλας, ν' ἀνεβῇ στὴν Ἀκρόπολι καὶ νὰ πρωτοῖδῃ μὲ τὸ γλυκοχάραμα τὰ μεγάλα μάρμαρα, πού βρίσκονταν κεῖ πάνω.

«Ἀφερὶμ», ἔκανε ὁ Τοῦρκος μὲ μιὰ ράθυμη κίνηση σὰν ἄκουσε τὸ αἶτημα ὡς τὸ τέλος. Καὶ δίνοντας τὸ σχετικὸ πρόσταγμα στοὺς φρουροὺς του, ἀνασῆκωσε τοὺς ὤμους μονολογώντας: «Παράξενη, τζάνουμ, ἡ τρέλλα τουτουνοῦ τοῦ Φράγκου. Παράωρα θέλει, λέει, ν' ἀνεβῇ στὸ Κάστρο νὰ ἰδῇ τὰ παλιολιθάρι... Ὁ Ἀλλάχ νὰ δῇν φῶτισι...»

Ἡ μικρὴ συντροφιά, δίχως χρονοτριβή, ἄρχισε ν' ἀνεβαίνει τίς πρώτες ἀνηφοριές γιὰ τὸν Ἱερὸ Βράχο. Ἦτανε μιὰ γοητευτικὴ ὥρα θάμπος. Ἀκριβῶς τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἄρχιζε νὰ γλυκοχαράξῃ μιὰ καινούργια μέρα τοῦ κόσμου κ' ἕνα νέο ἐκπληκτικὸ κεφάλαιο τῆς χιλιόχρονης ἑλληνικῆς ἱστορίας...

Ὁ ὑποκόμης Φραγκίσκος Σατωμπριάν ἦταν ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς μεγάλους τῆς νεώτερης Δύσης πού ἐρχόταν εὐλαβικὸς

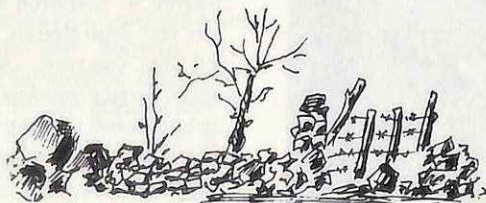
προσκυνητής, μέσα σὲ κείνη τὴ νύχτα τοῦ Γένους τῶν Ἑλλήνων, γιὰ ν' ἀντικρύσει μὲ τὰ φλογερὰ μάτια τῆς καλλιτεχνικῆς του ψυχῆς, δι, πιὸ ἄρμονικὸ γέννησαν οἱ αἰῶνες σὲ δύναμι, φῶς καὶ ἰδέα, μέσα στὴν ἀργὴ καὶ ἀέναη κίνησι τῶν ἱστορικῶν κύκλων.

Πρῶτος ἀπὸ τοὺς μεγάλους τῆς νεώτερης Δύσης ποὺ μίλησε γιὰ τὴν Ἀκρόπολι, εἶναι ὁ Σατωμπριὰν μὲ τὸ περίφημο «Ὀδοιπορικό» του, τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα ἡμερολογιακὰ σημειώματα, ποὺ ἀπετέλεσαν κ' ἓνα θρίαμβο τῆς ρομαντικῆς σκέψης γιὰ τὸν αἰῶνα του. «Ὁ ἥλιος ἀνέτειλε—γράφει—ἀνάμεσα σὲ δύο κορφές τοῦ Ὑμηττοῦ. Οἱ κουρουῶνες, ποὺ εἶχαν τὶς φωλιές τους γύρω στὸ κάστρο, φτερούγιζαν ἀπὸ πάνω μας. Τὰ φτερά τους, μαῦρα καὶ στυλνὰ, διαγράφονταν ρόδινα μέσα στὶς πρῶτες ἀνταύγειες τῆς μέρας. Στῆλες ἀσπρὲς ἐλαφροῦ καπνοῦ ἀνυψώνονταν στὴ σκιά, στὸ μήκος τῶν παρυφῶν τοῦ Ὑμηττοῦ. Ἡ Ἀθήνα, ἡ Ἀκρόπολι καὶ ὁ Παρθενῶνας ἦταν διάστικτα ἀπὸ ὑπέροχες ἀποχρώσεις τοῦ ἀνθους τῆς ροδακινιάς. Τὰ γλυπτά τοῦ Φειδία, ὀριζόντια μαστιγωμένα ἀπὸ μιὰν ὀλόχρυση ἡλιαχτίδα ζωντάνευαν κ' ἔμοιαζαν νὰ κινούνται πάνω στὸ μάρμαρο μὲ τὴν εὐκίνησι τῶν σκιῶν τοῦ ἀναγλύφου...».

Ἀξίζει νὰ ἐπιμείνουμε στὸ θαυμάσιο τοῦτο κείμενο τοῦ διάσημου συγγραφέα, ποὺ πρῶτος ἐδημιούργησε καὶ τὸ μεγάλο φιλελληνικὸ κίνημα στὴν πατρίδα του, τὴ Γαλλία. Ὁλάκερο εἶναι ἓνας γοητευτικὸς ὕμνος στὸ ἑλληνικὸ κάλλος μέσα στὸ βιβλίο του, στὸ «Ὀδοιπορικό ἀπὸ τὸ Παρίσι στὰ Ἱεροσόλυμα», ποὺ εἶδε τὸ φῶς στὰ 1811: «Ἐκεῖνο ποὺ πρῶτ' ἀπ' ὅλα κάνει ἐντύπωσι στὰ μνημεῖα τῆς Ἀθήνας—γράφει—

—εἶναι τὰ ὠραῖα τους χρώματα. Στὰ δικά μας τὰ κλίματα, βαρυφορτωμένα ἀπὸ τὸν καπνὸ καὶ ἀπὸ τὴ βροχὴ, καὶ ὁ πιὸ καθαρὸς λευκόλιθος γίνεται μαῦρος σὲ λίγο ἢ πρασινωπός. Ὁ διαυγὴς οὐρανὸς καὶ ὁ ἥλιος τῆς Ἑλλάδος πασπαλίζουν μόνο τὰ πεντελικά καὶ τῆς Πάρου τὰ μάρμαρα μὲ χρυσὴ βαφὴ ὅμοια μὲ κείνη τῶν ὀριμῶν σταχυῶν ἢ τῶν φθινοπορινῶν φύλλων... Ὁ ναὸς αὐτὸς δίκαια τιμήθηκε σάν τὸ ἀριστοῦργημα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νεώτερων χρόνων. Ἡ ἁρμονία καὶ ἡ δύναμι τῶν τμημάτων του γίνονται αἰσθητὲς καὶ στὰ ἐρείπια τοῦ ἀκόμα... Ὑπάρχει πάντα μιὰ ἰσχύνητα στὴν ἀρχιτεκτονικὴ μας ὅταν ἀποβλέπουμε στὴν κομψότητα καὶ κάτι βαρὺ ὅταν κυνηγᾶμε τὴ μεγαλοπρέπεια. Μὰ γιὰ κοιτάξετε πόσο εἶναι ὅλα ὑπολογισμένα στὸν Παρθενῶνα! Ὁ ρυθμὸς δωρικός, καὶ τὸ βραχὺ τοῦ ὕψους τοῦ κίονος στὸ ρυθμὸ τοῦτο δίνει τὴν ἰδέα τοῦ διαρκοῦς καὶ τοῦ στέρεου. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ κίων χωρὶς βάσι θὰ γινόταν ἐξαιρετικὰ βαρὺς. Ὁ Ἰκτίνος ζήτησε λύσι γιὰ τὴν τέχνη του. Ἐκαμε τὸν κίονα ραβδωτὸ καὶ τὸν ἐσήκωσε πάνω σὲ βαθμίδες. Ἔτσι ἔβαλε, μπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ, τὴν κορινθιακὴ ἐλαφρότητα στὴ δωρικὴ βαρύτητα. Τὰ ἰωνικά κοσμήματα τοῦ Ἐρεχθεῖου λεπτότητα, οἱ Καρυάτιδες τοῦ Πανδρῶσιου, πρότυπα. Τέλος, ἀν' ἀφου εἶδα τὰ μνημεῖα τῆς Ρώμης, τῆς Γαλλίας (τὰ μνημεῖα) μοῦ φάνηκαν χονδροειδῆ, τὰ μνημεῖα τῆς Ρώμης, τώρα μοῦ φαίνονται βάρβαρα, ἀπ' τὴ στιγμή ποὺ ἀντίκρισα τὰ μνημεῖα τῆς Ἑλλάδος».

Δ. ΣΙΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Οἱ Πύργοι τῆς Μάνης

ΔΗΜΟΥ Ν. ΜΕΣΗ

Ἡ Κοινωνικὴ Καταγωγὴ τους

Οἱ παραγωγικὲς καὶ οἱ κοινωνικὲς σχέσεις ἐδειχναν χρόνια καὶ χρόνια ἀμετακίνητες καὶ ἀπολιθωμένες. Ἔτσι τὸ χωριὸ ἀντὶ νὰ ἐξελιχθεῖ σὲ πόλη, ἀστικὸ κέντρο, ἀπεναντίας κατέληξε καὶ παρέμεινε μέσα στὴ διαδρομὴ τῶν αἰώνων, ἄθροισμα σκόρπιων οἰκογενειακῶν οἰκισμῶν μὲ φορεῖς δύναμης καὶ ἐπιβολῆς τοὺς τοπικοὺς φεουδάρχες. Πρόκειται γιὰ τοὺς Μανιάτες πυργοδεσπότες. Οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσά τους πολὺ συχνὰ — σχεδὸν μόνιμα ἔπαιρναν τὶς διαστάσεις καὶ τὸν χαρακτῆρα ἀληθινῶ πολέμου.

Ὁ Μανιάτικος Πύργος ἓνα ἀριστοῦργημα λαϊκῆς ἀρχιτεκτονικῆς προσαρμοσμένο στὶς ἐντελῶς ἰδιότυπες συνθήκες τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ δημοσίου βίου τῆς Μάνης τῶν μέσων χρόνων, ἐξελίχθηκε σὲ ὄχυρό, κατάλληλο γι' αὐτὸν τὸν syi generis πόλεμο μεταξὺ τῶν ἐγχωρίων φορέων ἰσχύος καὶ πλούτου καὶ ὑπηρετήσε τόσο τὶς οἰκογενειακὲς τοὺς ἀντιθέσεις ὅσο καὶ τοὺς ἐνωμένους ἀγῶνες, ἐναντίον τῶν ὁποιονδήποτε «ἐχθρῶν» τῆς Μάνης.

Ἡ παρουσία ἐξ ἄλλου τοῦ Μανιάτικο Πύργου ὡς κέντρου τῶν δημοσίων καὶ κοινωνικῶν σχέσεων ἑνὸς φεουδαρχικοῦ «κατεστημένου» μὲ αὐστηρὲς διακρίσεις, συνετέλεσε ἀποφασιστικὰ στὴν διατήρησι τῶν παραγωγικῶν σχέσεων τῆς κλειστῆς (φεουδαρχικῆς) οἰκονομίας. Ἀπὸ τὴν ἀπο-

ψὴ αὐτὴ στάθηκε πάντοτε ὄργανο πολιτικῆς καταπίεσις καὶ οἰκονομικῆς ἐκμετάλλευσις τοῦ ἀπλοῦ λαοῦ τῶν ἐπιμορτων καλλιεργητῶν (=κολλήγων) τῆς Μάνης. Ἡ κοινωνικὴ διαφοροποίησι τῶν Μανιατῶν σὲ Νικλιάνους (= πυργοδεσπότες, μεγαλοκτήμονες, σοιῆδες, μεγαλογενηῆτες, ἄρχοντες) καὶ φαμέγιους ἢ ἀχαμνόμερους (= δουλοπάροικους, φτωχοὺς καὶ ἀκτῆμονες καλλιεργητῆς) εἶναι στενὰ δεμένη μὲ τὰ κάστρα καὶ τοὺς πύργους τῆς Μάνης. Ὁ Μανιάτικος Πύργος ἔβαλε τὴ σφραγίδα του παντοῦ. Στὸν τραχὺ καὶ ἀτίθασο χαρακτῆρα τῶν Μανιατῶν, στὶς κοινωνικὲς τοὺς ἀντιθέσεις, τὶς οἰκογενειακὲς ἀντεκδικήσεις, τοὺς οἰκονομικοὺς ἀγῶνες τῶν ἀγροτῶν ἀλλὰ καὶ στὶς σχέσεις τῆς Μάνης μὲ τὶς κατὰ καιροὺς «κέντρικες ἐξουσίες» Ἑλλήνων (Βυζαντινῶν) καὶ ξένων. Ἡ ἱστορία τοῦ Μανιάτικο Πύργου εἶναι ἡ ἱστορία τῆς ἰδίας τῆς Μάνης τῶν μέσων καὶ νεωτέρων χρόνων. Στὸ Πύργο ἐστήριξε ὅλη του τὴν ἰσχύ τοῦ τοῦ φεουδαρχικοῦ «κατεστημένου» τῆς Μάνης. Κατὰ τὴν διάρκειά τῆς Τουρκοκρατίας, ἡ καταστροφὴ τῶν Πύργων τῆς Μάνης ὑπῆρξε μόνιμη ἐπιδίω-

ξη τῶν κατακτητῶν. Ἀλλά κι' ὅταν ἡ Ἑλλάδα ἐγινε ἐλεύθερο Κράτος, ἡ «κεντρικὴ ἐξουσία» τοῦ Ὁθωνα γιὰ τὸ γκρέμισμα τῶν Πύργων, ἔκαμε ὁλόκληρη ἐκστρατεία στὴ Μάνη. Ἀκόμη καὶ στὸ ἔθιμο τῆς βεντέτας (= δηκιωμός ἢ γδικιωμός), ἡ ἄλωση καὶ ἡ καταστροφὴ τοῦ Πύργου τοῦ «ἐχθροῦ» ἦταν ἐπίσης ἄμεση καὶ μόνιμη ἐπίδωξη τῶν ἀντιπάλων:

— Ἄλλος τὸν Πύργο κρατεῖ, νὰ μὴν τὸν πιάσῃ ἄλλος... (ΝΙΚΗΤΑΣ ΝΗΦΑΚΟΣ Ἱστορία τῆς Μάνης Στίχος 251. Στὰ Μανιάτικα ἱστορικὰ τεχνουργήματα, τοῦ ΣΩΚΡ. Β. ΚΟΥΓΕΑ, Ἀθήναι 1964).

Ὁ Πύργος ἦταν προνόμιο τῶν ἰσχυρῶν καὶ ἡ ἀνοικοδόμησή του ἀποτελοῦσε ὑπόθεση ὅλης τῆς Μανιάτικῆς «γενιάς». Μόνο οἱ Νικιλιᾶνοι καὶ οἱ Μεγαλογενῆτες ἔχτιζαν πύργους. Οἱ ἀχαμνόμεροι κι' οἱ φαμέγιοι δὲν εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ χτίσουν πύργο. Κάπου ὀκτακόσιοι (800) ὑπῆρξαν οἱ πύργοι τῆς Μάνης. Οἱ περισσότεροι στὸ «Νικιλιάνικο» τῆς Μέσα Μάνης. Ὑψώνονται ἐπιβλητικοὶ καὶ ὑπερήφανοι. Μία ἐνδοξη ἱστορία ἀγώνων γιὰ τὴν οἰκογενειακὴ τιμὴ καὶ τὴν ἐλευθερία. Ἀλλά καὶ μία σκληρὴ ἱστορία κοινωνικῶν ἀντιθέσεων καὶ ἐξουσίας τῶν κατόχων τῆς μανιάτικῆς γῆς. Ὀλόρθοι στὶς ἐπικαίρες θέσεις τους, οἱ πύργοι, ἀποτελοῦν — ἀπετέλεσαν γιὰ αἰῶνες — μοναδικούς στὸ εἶδος τους πολεμικοὺς προμαχῶνες. Ὑπῆρξαν μὴ ὑποδειγματικὴ τεχνικὴ ὁχύρωση τοῦ ὀρεινοῦ χώρου τῆς Μάνης. Ἕνας Μανιάτης λόγιος (Δ. Β. ΒΑΓΙΑΚΑΚΟΣ) συνδέει αὐτὴ τὴν τεχνητὴ ὁχύρωση κυρίως μὲ τὴν ἐποχὴ τῶν Στρατιῶν, εὐθὺς μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Πόλης.

Ὁ Πύργος ἀνῆκε σ' ὅλη τὴ «γενιά». Ἦταν κοινὴ ἰδιοκτησία ὅλων τῶν μελῶν τῆς καθέτα καὶ ὀριζόντια στὴ γραμμὴ τῆς αἱματοσυγγένειας. Ἦ φρουρήθη καὶ ἦταν ἐπίσης κοινὴ ὑπόθεση, ἰδιαίτερα τῶν ἀρρένων μελῶν τῆς «γενιάς» Μέσα στὸν Πύργο ἄρχιζε καὶ τέλειωνε ἡ ζωὴ κάθε Μανιάτη τῆς «ἀπάνω» τάξης. Στὴν ἐποχὴ τῆς «ἐχθρας» (= βεντέτας), οἱ ἀρσενικοὶ τῆς «γενιάς» ἔκαναν ὑπεύθυνο ἔργο τους τὸ φύλαγμα τοῦ Πύργου — «ἐπιαναν τὸν Πύρ-

γο» — καὶ γίνονταν μὲ τὴ σειρά τους «βαρδιάτορες». Ὑπῆρξαν καὶ «βαρδιάτορες» μόνιμοι, σ' ὅλη τους τὴ ζωὴ.

Γύρω ἀπὸ τὸν Πύργο χτίζονταν τὰ σπίτια τῆς «γενιάς». Ἀπὸ τὰ πυργόσπιτα ὡς τὰ ἀπλά σπίτια. Ὁ Πύργος προστάτευε τὴ «γενιά» πρὸς κάθε κατεύθυνση. Καὶ ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ ἀπὸ τὴν «ἐχθρα» τῶν ἄλλων Μανιατῶν. Αὐτὴ ἦταν ἡ διάταξη τοῦ οἰκισμοῦ τῆς ἐνοπλῆς ἀγροτικῆς πατριαδῆς καὶ πῶς ὕστερα τῆς φεουδαρχικῆς μονάδας. Ὁ μεγάλος ἴσκιος τοῦ Πύργου ἀπλώνε τὴν προστασία του στὸν κύκλο τῶν συγγενῶν, τῶν φίλων καὶ τῶν ὑποστατικῶν (φαμέγιοι, ἀχαμνόμεροι, κολλητοί, ἀκουμπισμένοι κ.λ.π.) τῆς «γενιάς». Ὃταν τὸ 1834, ἀποφάσισε ἡ Ἀντιβασιλεία μὲ σχέδιο τοῦ G.V. Mauger, τὴν κατεδάφιση τῶν αἰωνοβίων Πύργων τῆς Μάνης — ἰδιαίτερα τῆς «Ἀποσκιερῆς» (Δυτικῆς), ὅλοι οἱ Μανιάτες συσπειρώθηκαν σὲ γενικὸ συναγερμό, ὅπως στὰ χρόνια τῶν Τούρκων εἰσβολέων. Ὁ πυρετὸς στὴ Μάνη ἀνέβηκε τότε στὸ κατακόρυφο. Εἶναι γνωστὸ τὸ πάθημα τῶν Βουαρῶν τοῦ Φέδερ. Οἱ Μανιάτες ἔκαναν λαϊκὸ τραγοῦδι τὴν ἀντίστασή τους:

— Ὅντας ἐβλέπομεν ἐμεῖς οἱ πύργοι νὰ χαλοῦνε
Τὶ τήνε θέμε τὴ ζωὴ, δὲν πᾶμε νὰ πνιγοῦμε;

Ἕνα μνημεῖο λαϊκῆς Τέχνης

Ἀλλά τί εἶναι ὁ Πύργος ὡς οἰκοδόμημα; Ἕνα ἀριστοῦργημα λαϊκῆς τέχνης, ἀνεπανάληπτο. Μοναδικὸ στὸ εἶδος του. Γιὰ τοὺς σημερινούς Πύργους τῆς Μάνης, ἔχει εἰπωθεῖ πὼς εἶναι ὅμοιοι μὲ τοὺς Πύργους τοῦ Σαῖν Τζιμιάνο τῆς Τοσκάνης. Ἰσως. Ἰσως νὰ ὑπάρχουν ἀναλογίες καὶ ὁμοιότητες. Ὅσο ὅσο οἱ Πύργοι τῆς Μάνης εἶναι ἐγχώρια δημιουργήματα τῶν ἀπλῶν καὶ ἀνήσυχων κατοίκων τῆς. Αἰωνόβιες λαϊκὲς κατασκευές καὶ στὴ σύλληψη τοῦ σχεδίου καὶ στὴν ἐκτέλεση. Ὅπως ὀρθώνονται σιωπηλοί, ἀγέλαστοι, αὐστηροί, ἐκφράζουν πραγματικὰ μὲ τὸ μονοκόμματο, τὸ στητὸ κι' ὁλόρθο παράστημά τους, τὴν πατροπα-

ράδοτη Μανιάτικη ἐπαρση τῶν πυργόδεσποτῶν.

Ὁ Μανιάτικος Πύργος ἀπὸ ἀποψη οἰκοδομικῆς τέχνης καὶ κατασκευῆς, εἶναι μιὰ λιθοκτιστὴ τετράγωνη οἰκοδομὴ διαστάσεων 3×3 ἕως 5×5 περίπου καὶ ὕψους συνήθως 15×20 μέτρων μὲ πολὺ ψηλὰ παρθυράκια ποὺ εἶναι μᾶλλον μικρὰ ἀνοίγματα σὰ σχισμὲς γιὰ τὸ φῶς καὶ μὲ πολὺ χαμηλὲς θύρες, ἔτσι ποὺ μόλις χωρεῖ ἄνθρωπος νὰ μπεῖ μὲ τὰ γόνατα. Ἕνας ἐπιβλητικὸς πέτρινος ὄγκος ποὺ δεσπάζει γύρω του μὲ τὶς «τουφεκότρυπες» ἢ «πολεμιστρες» του καὶ τοὺς «πετρομάχους» του. Οἱ «πετρομάχοι» εἶναι τετράγωνα ἢ ὀρθογώνια ἐξογκώματα — παράθυρα ἐξωχτισμένα, λιθοκτιστά, μὲ ἀσβέστη ποὺ στηρίζονται σὲ μεγάλα «ἀγκωνάρια» μὲ τέτοιο τρόπο ὥστε στὰ πλάγια, δεξιὰ κι' ἀριστερά, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάτω νὰ ὑπάρχουν τρύπες. Ἡ ἀπὸ κάτω τρύπα εἶναι πολὺ εὐρύχωρη. Ἐπίτηδες. Γιὰ νὰ μποροῦν αὐτοὶ ποὺ ὑπερασπίζονται τὸν Πύργο νὰ πετοῦν ἀπὸ τὸ ἀνοίγμα τῆς καὶ πέτρες. Γι' αὐτὸ ὀνομάστηκε «Πετρομάχος».

Τὰ πρῶτα 6-7 μέτρα τοῦ Πύργου εἶναι ἀσβεστωμένα ὥστε νὰ γλιστροῦν οἱ πολιορκητὲς καὶ νὰ μὴ μποροῦν νὰ σκαρφαλώσουν ὡς τὶς ἐπάλξεις του. Τὸ ὑπόλοιπο τμήμα ἀποτελεῖται ἀπὸ ξερολιθιά. Ἀργότερα ὁ πύργος χτίζονταν ὅλος μὲ ἀσβέστη, ἀλλὰ μεγάλωσε παράλληλα τὸ ὕψος του, φτάνοντας τώρα καὶ τὰ 25 μέτρα. Ὅσο πῶς ψηλὸς ἦταν ὁ πύργος τόσο πῶς δυνατός. Ἡ «μανία τοῦ ὕψους» (Δ. Β. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΣ — ΜΕΣΙΚΛΗΣ) χαρακτηρίζει ἰδιαίτερα τοὺς Μανιάτες στὶς πυργοκατασκευές. Τὸ ὕψος τοῦ Πύργου ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἦταν σὲ σχέση εὐθείας ἀναλογίας μὲ τὴν ὀχυρωματικὴ του ἰσχύ καὶ ὑπεροχὴ. Μιὰ μόνιμη αἰτία «ἐχθρας» ποὺ ἀνοίγε ἀμέσως λογαριασμὸ αἵματος ἀνάμεσα στὶς γειτονικὲς «γενιές» τῶν οἰκισμῶν τῆς Μέσα Μάνης ἦταν ἀκριβῶς ἡ ἀνύψωση τοῦ πύργου. Ὁ Πύργος ἔπρεπε νὰ ἀνταποκρίνεται τεχνικὰ στὴν ἰδιότητά του, ὡς ὀχυρὸς κατάλληλου γιὰ ἀμυντικὲς καὶ ἐπιθετικὲς πολεμικὲς ἐπιχειρήσεις. Ὅλη ἡ κατασκευὴ του, μέσα κι' ἔξω ἦταν «πολεμικὴ». Στὴν

κορυφὴ του εἶχε σκεπὴ ἀπὸ μάρμαρο ἢ καμάρα, βάθους ὅμως κάπου δύο (2) μέτρων, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ μάχεται ὁ Μανιάτης ὑπερασπιστὴς του πετροβολώντας ἀπὸ τοὺς «πετρομάχους» ἢ πυροβολώντας ἀπὸ τὶς «πολεμιστρες» τῆς ξερολιθιάς. Πολλοὶ πύργοι ἔχουν καὶ «ζεματίστρες» ἀπ' ὅπου ἔχυναν καυτὸ λάδι ἢ νερό. Συνήθως ὅμως «πετρομάχοι καὶ «ζεματίστρες» ἦταν τὸ ἴδιο πρᾶγμα.

Οἱ νέοι πύργοι ποὺ χτίζονταν μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριὸ λέγονταν «ξεμόνια». Τὸ χτίσιμο τέτοιων πύργων γινόταν γιὰ ἐπέκταση σὲ βάρος ἄλλων γειτονικῶν χωριῶν — οἰκισμῶν. Ποτὲ δὲν χτίστηκε στὴ Μέσα Μάνη «ξεμόνι» ἀναίμακτα. Τὸ «ξεμόνι» ἦταν αἰτία πολέμου.

Ἕνα γύρω στὸν Πύργο ἦταν κολλημένα ἐπάνω του ἢ πολὺ κοντὰ του ὅλα τὰ «σπίτια» τῆς γενιάς. Αὐτὰ τὰ σπίτια εἶχαν ὕψος 5-7 μέτρων κι' ἦταν σκεπασμένα μὲ μαρμαρόπλακες. Εἶχαν ἀνώγι καὶ κατώγι. Ἦταν σπίτια χωρὶς φῶς, σκοτεινά. Στὴ στέγη μιὰ τρύπα ἀνοίχτη — ἢ «κλιβανή», ἄφηνε νὰ μπαίνει λίγο φῶς, ὅσο χρειαζόνταν γιὰ ἓνα στοιχειώδη προσανατολισμὸ καὶ διακίνηση. Τὴ νύχτα, ἡ «κλιβανή» ἐκλεινε μὲ μιὰ μαρμαρόπλακα ποὺ τὴν ἔφερναν μὲ σκοινί. Κολλητὰ στὸ «σπίτι» καὶ σ' ὅλο τὸ μακρὸς καὶ τὸ ὕψος τους, ἦταν χτισμένο κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, δηλ. μὲ ἀνώγι καὶ κατώγι, ἓνα ἄλλο σπῆτι ἔσκεπε. Αὐτὸ ἦταν ὁ «λιακός». Στὴν περίοδο 1833-1880, οἱ «Λιακοὶ» μόνοι τους ἢ μαζί μὲ τὸ «σπίτι» ὕψωνόνται σὲ πύργους. Εἶναι τὰ «πυργόσπιτα».

Οἱ Πύργοι εἶναι ἔργο ἑλληνικῆς φρουριακῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Ἡ ἀρχιτέκτων Πόπη Π. Θεοδωρακάτου — Βαρελίδου συνδέει τὴν ὀχυρωματικὴ ἀρχιτεκτονικὴ τῆς Μάνης μὲ τὴν λιτότητα τοῦ Μανιάτη καὶ τὴν τραχύτητα τοῦ τοπίου τῆς Μάνης. Δὲν δέχεται δυτικὲς ἢ ἀνατολικὲς ἐπιδράσεις. Πιστεύει πὼς οἱ Πύργοι τῆς Μάνης εἶναι ἡ συνέχεια τῆς Βυζαντινῆς παραδόσεως τῶν Μονοπυργίων ποὺ εἶχαν ἀγροτικὴ καὶ λαϊκὴ βάση. Πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ ἔχει δίκιο.

(Συνέχεια στὸ ἐπόμενο)

μονής.

Ούτε βοσκούς δμως ούτε φλογέρα ακού-
με πια από δω και κάτω. Είναι άρα γε έπει-
δή πιάσαμε τὰ χαμηλώματα ή μήπως φταίει
ή μεσημεριάτικη ώρα, που έπιβάλλει, από
άρχαία συνήθεια, νά σταματούν οι φλογέ-
ρες, για νά μήν ένοχληται ό ύπνος του κου-

ρασμένου θεού;

Ου θέμις, ώ ποιμάν, τὸ μεσημβρινόν
οὐ θέμις ἄμιν συρίσδεν.

Τὸν Πᾶνα δεδοίκαμες. Ἡ γάρ ἀπ' ἁ-
γρας

Τανίκα κεκμακῶς ἀμπαύεται.

MIX. ΠΕΡΑΝΘΗΣ

Τό ραντεβού μας στίς 18 Φεβρουαρίου

στίς 10 τό βράδι

σιτ' Ἀστέρια τῆς Γλυφάδας

ό χορός τοῦ «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ»

γλέντι - ξεφάντωμα

**μέ τήν θαυμάσια ὀρχήστρα τοῦ Νιάρχου τραγουδι από τήν
Τάμν, τήν Ἄννα Βασιλείου, τόν Γιάννη Πουλόπουλο, τόν
Γιώργο Βεντουζᾶ καί τόν Γιάννη Μπουρνέλη (Μίμο)
λαϊκό πρόγραμμα μέ μουζούκι.**

TABLE D' HOTE Δρχ. 550

35 χρόνια από τό θάνατό του.

ΤΟ ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΣΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΚΟΡΟΛΗ

Σήμερα πού σ' δλες τίς μεγάλες πόλεις τῆς χώρας μας πάει νά εξαφανιστεῖ τό πράσινο από τίς συνεχεῖς τσιμεντοκατασκευές, ἀφοῦ δέν ἔμεινε, καθῶς λένε οἱ στατιστικές, παρά τό 2% αὐτοῦ. Σήμερα πού τό καυσαέριο καί οἱ λογῆς - λογῆς ἀναθυμιάσεις ἔρχονται νά μᾶς δηλητηριάσουν τὸν ὄργανισμό, νοιώθη ἔπιταξη-
κή τὴν ἀνάγκη ὁ κάθε ἄνθρωπος νά πάρει μέτρα ἀντιμετώπισης τῆς προσβολῆς τῆς υγείας του. Ἐτσι, εἴτε εἶναι λάτρης τῆς φύσης ἀπό ἀνάγκη, εἴτε νοιώθει στή σκέψη του νᾶρχονται στιγμὲς χαρούμενες ποῦζησε κάποτε κοντὰ στή φύση, προσπαθεῖ νά ξεφύγει ἀπὸ τὸν τσιμεντένιο καί βρώμικο κλοιό.

Ἀλλά γιὰ νά μήν ξεφεύγουμε ἀπὸ τό θέμα μας, ἄς δοῦμε πῶς εἶδανε οἱ ποιητὲς μας τὴ φύση καί πῶς μὲ τὰ τραγούδια τους προσπάθησαν νά δώσουν εἰκόνες φατεινῆς λατρείας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ρομαντισμοῦ ὡς τὰ σήμερα, ἀρ-
χιζοντας ἀπὸ τό βάρδο τῆς ποίησης, τὸν ἐθνικὸ μας ποιητὴ Κωστὴ Παλαμᾶ.

Ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς γεννήθηκε στίς 13 τοῦ Γενάρη τοῦ 1859 στήν Πάτρα, μὰ ἄτυχος, στὰ ὀκτῶ του χρόνια ἔχασε τὸν πατέρα του κι' ὀρφάνεψε. Ἐξῆσε στοῦ Μεσολόγγι ὅπου τέλειωσε τὸ γυμνάσιο καί στὰ 1875 ἐγκαταστάθηκε στήν Ἀθήνα. Ὅμως στή Νομικὴ Σχολή πού γράφτηκε δέν ἦταν τυχερὸ νά τὴν τελειώσει. Ἡ ποίηση τὸν τράβηξε κοντὰ της καί τὸν κράτησε κοντὰ της ὡς τὰ γεράματά του, ὡς τό θάνατό του.

Ἀλλά, παρ' ὅλο πού ὁ ποιητὴς μας δέν τὴν γνώρισε ἀπὸ κοντὰ, δέν τὴν ἔξη-
σε τὴ φύση, ἐν τούτοις, τὴν τραγούδησε πολὺ δυνατὰ. Ἀπὸ τὰ «Μᾶτια τῆς
ψυχῆς μου» δίνουμε ἓνα ἀπόσπασμα πού δείχνει ὅλη τὴν ἀγάπη του γιὰ τὰ
βουνά:

«Βουνὰ ψηλὰ, βουνὰ ἰσκιερὰ, βουνὰ
γυμνὰ, βουνὰ πράσινα, βουνὰ
μικρὸς ἂν εἶμαι, αἰσθήματα τρανὰ
γεννᾶται μέσα μου καί ταιριασμένα!

Βουνὰ, παιδιὰ γιγάντια τῆς γῆς
βουνὰ ἀνυπόταχτα, βουνὰ αἰώνια
πού ἔχετε τὴ λαμπράδα τῆς αὐγῆς
γιὰ χαμογέλιο, γιὰ στολὴ τὰ χιόνια...

Βουνὰ τῆς γῆς αὐτῆς ἑλληνικῆς,
διάφανα, καθαρὰ, πελεκημένα
ἀπὸ τεχνίτη χέρια μυστικά,
σὰ μετρημένα ἀγάλματα ἓνα - ἓνα...

Μιᾶς ἐποχῆς πανάρχαιας, μιᾶς χρυσῆς,
ὀβηστῆς, μὲ τρώγ' ἢ ἐνθύμηση κι ἢ ἐλπίδα
μοῦ φαίνεται, βουνὰ, πῶς εἶστε σείς
ἢ πρώτη καί ἢ μεγάλη μου πατρίδα».

Πραγματικά ταξίδια δὲν ἐπεχείρησε στὴ ζωὴ του ὁ Παλαμᾶς, — μᾶς λέει ὁ ἀνθολόγος Μιχάλης Περάνθης, — αἰώνιος σκλάβος τοῦ γραφείου του, παρὰ δυὸ μόνον. Ἐνα στὴ Ζάκυνθο, παιδί, κι ἕνα στὰ 1903, στὸν Πόρο, στὸν ὁποῖο καὶ ἀναφέρεται τὸ παρακάτω ποίημα, ἀπὸ τὴ συλλογὴ του «Ἀσάλευτη Ζωή»:

ΠΑΕΙ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ

«Πάει τὸ ταξίδι, φτάσαμε. Τ' ὠραῖο νησάκι νάτο!
Διπλὰ ἀκρογιάλια. Τ' ἀνοιχτὸ, φῶς ὅλο, τὸ χιονάτο
μὲ τὰ γραμμένα ἐρείπια καὶ μὲ τὰ μαυροπούλια.
Καὶ τ' ἄλλο. Ὡ δάση ἀπὸ μυρτιές, ὦ κῆποι ἀπὸ ζουμπούλια,
καὶ κάτω ἀπὸ τῆς νεραντζιάς τῆς φουντωτῆς τὰ κλώνια
ὦ ἴσκιοι, οἱ ἔρωτες μιλοῦνε, ἀντιμιλοῦν τ' ἀηδόνια.
Τὸ ἕνα ἀκρογιάλι. Ἐδῶ μᾶς λέει, τ' ἄλλο ἀκρογιάλι, Νὰ με!
Βαρκούλα, ποῦ θ' ἀράζουμε, βαρκάρη ποῦ θὰ πᾶμε;».

Ἀκόμη ἕνα τραγούδι ἀπὸ τὴν «Ἀσάλευτη Ζωή», ἕνα τραγούδι ποὺ δείχνει μιὰ θλιβερὴ εἰκόνα ἀπὸ τὴ μονότονη ζωὴ του καὶ τὴ μοναξιά του, ἐκεῖ μέσα στὸ σπίτι του στὴν ὁδὸ Ἀσκληπιοῦ, ἐκεῖ ποῦζησε τὰ πιὸ πολλὰ του χρόνια, «Ἀγνάντια στὸ παράθυρο»:

«Ἀγνάντια τὸ παράθυρο· στὸ βάθος
ὁ οὐρανὸς, ὅλο οὐρανὸς, καὶ τίποτ' ἄλλο·
κι' ἀνάμεσα οὐρανόλουστον, ὀλόκληρο,
ψιλόλιγνο ἕνα κυπαρίσι· τίποτ' ἄλλο·
καὶ ἡ ξάστερος ὁ οὐρανὸς ἡ μαῦρος εἶναι,
στὴ χαρὰ τοῦ γλαυκοῦ, στίς τρικυμιάς τὸ σᾶλο,
ὅμοια καὶ πάντα ἀργολυγᾷ τὸ κυπαρίσι,
ἥσυχο, ὠραῖο, ἀπελπισμένο. Τίποτ' ἄλλο».

Ἀλλά, ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς, ποὺ δὲν μπόρεσε ποτὲ νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὸ γραφεῖο καὶ τὰ βιβλία του, ἴσως νὰ πόνεγε κατὰ βάθος καὶ νᾶθελε νὰ τὴ ζήσει τὴ ζωὴ τῆς φύσης, ὅμως ἦταν σκλάβος τῆς Μούσας του, αὐτὸ μᾶς τὸ λέει στὸ τραγούδι του «Ὁ πιὸ τρανὸς καημὸς μου», στὴν ποιητικὴ του συλλογὴ «Πολιτεία καὶ Μοναξιά»:

«Τὴν ὦρα, τὴν ὑπέρτατη ποὺ θὰ σβῇ τὸ φῶς μου
ἀγάλια - ἀγάλια ὁ θάνατος, ἕνας θὲ νὰ εἶναι ἐμένα
ὁ πιὸ τρανὸς καημὸς μου.
Δὲ θὰ εἶναι κούφιοι λογισμοί, τὰ χρόνια τὰ χαμένα,
τῆς φτώχειας ἡ ἔγνοια, τοῦ ἔρωτα ἡ ἀκοίμητη λαχτάρα,
μιὰ δίψα μέσ' στὸ αἷμα μου, προγονικὴ κατάρρα,
μῆτε ἡ ζωὴ μου ἡ ἀδειανὴ συρμένη ἀπ' τὸ μαγνήτη
πάντα τῆς Μούσας, μῆτ' ἐσύ, χιλιάκριβὸ μου σπίτι.
Ὁ πιὸ τρανὸς καημὸς μου
θὰ εἶναι πὼς δὲ δυνήθηκα μ' ἐσὲ νὰ ζήσω, ὦ πλάση,
πράσινη ἀπάνου στὰ βουνά, στὰ πέλαγα, στὰ δάση,
θὰ εἶναι πὼς δὲ σὲ χάρηκα σκυφτὸς μέσ' στὰ βιβλία,
ὦ φύση, ὀλάκερη ζωὴ κι' ὀλάκερη σοφία!».

Ἔτσι, μ' αὐτὸ τὸν καημὸ, ἔφυγε ἀπὸ τὴ ζωὴ, μιὰ μέρα θλιβερὴ τοῦ 1943, ὁ μεγάλος καὶ πονεμένος ποιητής, ἀφήνοντάς μας ὅμως μιὰ εὐχή: «Νὰ σᾶς τραβᾷ πάντα ἡ ἀγάπη τοῦ ὀλάνοικτου ἀέρα, σῶμα καὶ ψυχὴ, πρὸς τὶς κορφές».

ΓΕΡ. ΚΟΡΟΛΗΣ

Ἡ Γενικὴ Συνέλευση τοῦ Σ.Φ.Ο.Π. «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ»

Σύντομη περιγραφή

ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗ 2 Νοεμβρίου 1978 ἔγινε στὰ Ἐντευκτήρια τοῦ Συνδέσμου μας ἡ Τακτικὴ Γενικὴ Συνέλευση τοῦ «Κρυστάλλης» μὲ ἀπολογισμό πεπραγμένων Διοικητ. Συμβουλίου τῆς διετίας 1976—1978, οἰκονομικὸ ἀπολογισμό, Ἐκθεση Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς, προϋπολογισμὸ 1978—79 καὶ Ἀρχαιρεσίες νέου Δ.Σ., Ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ Παιθαρχικοῦ Συμβουλίου.

Στὴ Συνέλευση παρευρέθηκαν 115 ταμιακῶς ἐν τάξει μέλη τοῦ Συνδέσμου.

Ἀφοῦ ὀρίστηκε ὁ Πρόεδρος τῆς Γεν. Συνελεύσεως ὁ κ. Ἀριστομένης Μπαλάσκας καὶ γραμματέας—πρακτικογράφος ἡ κ. Παλίνα Λουκῆ, ἀρχίζει ἡ Συνεδρίαση μὲ τὴν λογοδοσίαν τοῦ Δ.Σ. ἀπὸ τὸν Πρόεδρο κ. Νικ. Ἀνδρουτσο, ὁ ὁποῖος μετὰ τὶς εὐχαριστίες πρὸς τὰ μέλη γιὰ τὴν παρουσία τους ἀνέπτυξε σὲ συντομία τὴν δραστηριότητα τοῦ Συνδέσμου στοὺς διάφορους τομεῖς: Ἐκδρομικὸ, Ὁρειβατικὸ, Πνευματικὸ, Καλλιτεχνικὸ καὶ Σκακιστικὸ.

Στὸν Ἐκδρομικὸ τομέα εἶπε: πραγματοποιήθηκαν 95 ἐκδρομὲς ἡμερήσιες καὶ πολυήμερες στίς ὁποῖες ἔλαβαν μέρος 3954 ἄτομα, ἐναντι 4.172 τῆς προηγούμενης διετίας 74—76. Δαπάνηθηκαν ποσά, σὲ αὐτοκίνητα 758.843 δραχμές, σὲ πλοῖα 44.290, σὲ ξενοδοχεῖα, σὲ σπίτια χωρίων καὶ σὲ καταφύγια (διανυκτερεύσεις) δραχ. 459.923, σὲ δίοδια 10.905 καὶ σὲ Φιλοδωρήματα 12111. Ἀνέφερε μερικὲς ἀπὸ τὶς ὥραιες πολυήμερες ἐκδρομὲς μας: στὴ Μυτιλήνη, στὴ Πάργα—Λευκάδα—Ζάλογγο, Γιάννινα—Κόνιτσα, Καρπενήσι—Μονή

Προυσοῦ, Μονεμβασία—Σπήλαια Δυροῦ, Πήλιο καὶ στὸ Λιβάδι Ὀλύμπου στὴ γιορτὴ τῆς Ο.Ε.Σ.Ε. τῆς 25ης Μαρτίου γιὰ τὸν Γιωργάκη Ὀλύμπιο, στὴ Ζάκυνθο, στὸ Συρράκο τῆς Ἡπείρου γιὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ χάλκινου Ἀνδριάντα τοῦ Κώστα Κρυστάλλης, στὴν Καβάλα κ.ἄ.

Γιὰ τὶς ὀρειβατικὲς ἐκδρομὲς εἶπε ὅτι ἐπραγματοποιήθηκαν 29 ἀναβάσεις σὲ βουνὰ πάνω ἀπὸ 1.000 μέτρα, μὲ συνολικὸ ὑψόμετρο 62.346μ. καὶ μὲ ὥρες πορείας 247. Ἀνέφερε ἐπίσης μερικὰ ἀπὸ τὰ βουνὰ ποὺ ἀνέβηκαν οἱ ὀρειβάτες μας: στὸν Πίνδο—Σμόλικα—Γράμμο, Ταῦγετο, Τζουμέρκα, Χελμό, Βελούχι, Βαρδούσια, Ἀγραφα, Οἶτη κ.ἄ. Ἀκόμα εἶπε γιὰ τὴν συμπλήρωση τῶν 40 χρόνων ἀπὸ τὴν ἱδρυση τοῦ Κρυστάλλης καὶ ἐξέθεσε τὴν ἐπιτυχία τῶν γιορταστικῶν ἐκδηλώσεων τῆς 40ετίας στὸ Δημοτικὸ Θέατρο, τὴν δεξίωση στὴ Λέσχη μας τῶν Προέδρων τῶν ἀδελφῶν σωματείων, τὴν γιορταστικὴ ἐκδρομὴ στὴ Μονὴ Εὐαγγελιστρίας Σγουρῶν, μὲ ἀπονομὴ ἀναμνηστικῶν διπλωμάτων καὶ μεταλλίων στὰ παλαιὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου καὶ τέλος τὴν γιορτὴ τῆς ὀρειβατικῆς μας ὁμάδας στὸ Καλλίδρομο ὅπου ὁ «Κρυστάλλης» ἐτίμησε μὲ ἀναμνηστικὰ διπλώματα καὶ μετάλλια τοὺς ὀρειβάτες του καὶ τὰ ἀδελφὰ σωματεῖα ποὺ ἔχουν παρουσιάσει μεγάλη ὀρειβατικὴ ἐπίδοση στὴ χώρα μας.

Γιὰ τὶς πνευματικὲς, καλλιτεχνικὲς καὶ κοινωνικὲς ἐκδηλώσεις, ἀνέφερε τὶς ὁμιλίες τῶν κ.κ. Ἀντ. Σαμαράκη, Π.

Γλέζου, Δ. Σιατόπουλου, Γ. Χ' 'αναστασίου, και του Μαν. Ρούνη στην τιμητική εκδήλωση για τα 40 χρόνια πνευματικής δημιουργίας του Μιχ. Περάνθη που έγινε με τη συνεργασία του Πειραιϊκού Συνδέσμου και του 'Ηπειρωτικού Συνδέσμου, τις απαγγελίες του Γιώργου Μετσόλη, 'Ελ. Νενεδάκη και 'Ελευθ. Χ' 'δουλη, στους οποίους και από του βήματος αυτού εξέφρασε τις ευχαριστίες του Δ.Σ.

Για το περιοδικό μας, που είναι ο καθρέπτης της ζωής και της δράσεως του Συνδέσμου μας, είπε ότι κυκλοφορεί άνελλιπώς κάθε τρίμηνο, αρκετά βελτιωμένο σε εμφάνιση και σε περιεχόμενο. 'Ιδιαίτερα έτόνισε την έκδοση του πανηγυρικού τεύχους της τεσσαρακονταετίας με 90 σελίδες σε 'Ιλουστρασιόν χαρτί και με έκδομικές χρωματικές φωτογραφίες OFSET, που για πρώτη φορά κυκλοφόρησε στον 'Εκδρομικό τύπο των φυσιολατρικών σωματείων. Για το τεύχος αυτό, είπε, λάβαμε πολλά συγχαρητήρια γράμματα, τηλεγραφήματα και γράφτηκαν έπαινετικές κριτικές σε αδελφά περιοδικά και εφημερίδες.

Μίλησε για τις κινηματογραφικές προβολές που έγιναν στη λέσχη μας από τους Μάριο Ξύδη και 'Ελευθ. Γραϊκό, για τις μεγάλες επιτυχίες των αποκριάτικων χορών μας στο Κίνγκ-Μίνως και στο Καλαμπόκα, για τις πρωτοχρονιάτικες πίττες στο Λαγονήσι, για τις Χριστουγεννιάτικες γιορτές των παιδιών, και για τις επιτυχίες του Σκακιστικού τμήματος.

Τελειώνοντας είπε για τη μεταστέγαση μας λόγω κατεδάφισης των γραφείων μας ανέπτυξε το θέμα της αγοράς ιδιόκτητης στέγης του Κρυστάλλη στην οδό Καραϊσκού και Πύλης σε αναγειρόμενη οικόδομη, 75 τετρ. μ. ά-

ξίας 800.000 δρχ., σημερινής τιμής άνω του ενός εκατομμυρίου. 'Εδόθηκαν στον εργολάβο δρχ. 600.000 το δε υπόλοιπον θα εξοφληθεί με γραμμάτια 10.000 δρχ. μηνιαίως. Στην προσπάθεια αυτή της Διοικήσεως βοήθησαν έκλεκτά μέλη του Κρυστάλλη με διάφορα ποσά και συγκεντρώθηκε το ποσόν των 177.405 δρχ. Στη συνέχεια εξέφρασε τις ευχαριστίες της Διοικήσεως στους δωρητές και διάβασε τα όνόματα τους (με αλφαβητική σειρά) 'Αλαφούζου Αϊκ., 'Αλυπράντη Τασ., 'Ανδρουτσος Νικ., 'Αντύπας 'Αντ., 'Απέρης Γερ. 'Αργαλιάς Χρ., Βασάλος Μαρ., Βασιλοπούλου 'Αθην., Βερτοπούλου Μαρ., Βίγλας 'Ιωάν., Βλασσόπουλος Δημ., Γιαννοπούλου Φερλέμη Είρ., Γλυνοῦ Λένα, Δανηλίδης Στρ., Δογάνης Σωτ., Θεοφάνης Ι., Θεσσαλονικέας Γ., Καλή Μ., Καλομενίδης Τ., Καρανίκας Ν., Καρπούζης Σπ., Κάχρη 'Αν., Κίναμη Εῦαγ., Κιουρτζή Στ., Κιρκέζου Μαρ., Κουκούλης Τασ., Κυριακίδης Γ., Λατζώνης Ι., Λουκή Πωλ., Μάνδρου Μαρ., Μανίκας 'Αντων., Μοναστηριώτου 'Ασπασ., Μουσούρη 'Ασπ., Νασιάκος Παν., Ντάνου Τέν., Ξύδης Μαρ., Παναγής Γ., Παπαγιαννάκης, Μην., Πολυζώνης 'Αθαν., Πάλλης Ι., Πολογιώργης 'Εμ., Προδρομίδης Χαρ., Ριζόπουλος Τασ., Ρουκάκης Εῦαγ., Σκαρμαγκάς Δ., Σαραντίλη Νατ., Τριτσαρώλης Γερ., Τσαντζαριδής 'Αρ., Τσόλα Μαρ., Χαλδαίος Χρ., Χαλκέος Ι., Χρυσός Παν., Ψυλλίδης 'Αδ. Τέλος τηρήθηκε ένας λεπτός σιγή για τον θάνατο δύο παλαιών έκλεκτών μελών του Κρυστάλλη του Λαζ. Ραγίδη και Κωστ. Μπακατσούλα.

Κατόπιν ο Ταμίας κ. Χρ. 'Αργαλιάς διάβασε τον ταμιακό απολογισμό και τον προϋπολογισμό 1978 - 79 και στη συνέχεια ο έκ των μελών της έξελεγκτι-

κής 'Επιτροπής κ. Τασ. Κουκούλης διάβασε την 'Εκθεση αυτής. Μετά η Συνέλευση όμοφωνα ένεκρινε διά βοής όλα τα άνωτέρω και ακολουθήσαν διάφορες προτάσεις. Μίλησαν: ο 'Αντων. 'Αντύπας, ο όποιος πρότεινε όπως η μηνιαία συνδρομή αυξηθεί σε δρχ. 25 και η Συνέλευση απέδέχθη την πρόταση. 'Επίσης μίλησαν για διάφορα θέματα ο 'Αρ. Τσαντζαριδής, Δημ. Βλασσόπουλος, Στ. Ρούσος, Παν. Τσιλιβόπτερας Χρ. Μάνδρος, Σωτ. Θεοφάνης και η Συνέλευση έκλεισε με το θέμα των 'Αρχαιρεσιών. 'Ορίστηκαν μέλη της 'Εφορευτικής 'Επιτροπής οι Παν. Μπαλάσκος, Γ. Κυριακίδης και Σωτ. Θεοφάνης, οι όποιοι μετά τον έλεγχο των ψηφοδελτίων ανέκηρυξαν τους έπιτυχόντας του Δ.Σ. της 'Εξελεγκτικής 'Επιτροπής και του Πειθαρχικού Συμβουλίου.

Τό Νέο Διοικητικό Συμβούλιο

Τό νέο Διοικητικό Συμβούλιο που έξελέγη από τις άρχαιρεσίες στις 2 Νοεμβρίου 1978 καταρτίστηκε σε σώμα ως έξης:
Πρόεδρος: Νικ. 'Ανδρουτσος
'Αντ/ρος: Δημ. Βλασσόπουλος
Γεν. Γραμματέας: Θεολ. Μπαξεβανίδης
Είδ. Γραμματέας: Μαρία 'Αντύπα
Ταμίας Χρ. 'Αργαλιάς
'Εφορος 'Εκδρομών: Μαρία - Καίτη Τσόλα

Βοηθός 'Εφ. 'Εκδρομών: Μαρῖν. Βασάλος
'Εφορος λέσχης: Χρ. Μάνδρος
'Εφορος - 'Υπεύθυνος
Σκακιστικού Τμήματος: Γεώργ. Μπακομιχάλης.
Σύμβουλοι: Στρ. Δανηλίδης, Χαρ. Προδρομίδης, Μάριος Ξύδης και Χριστ. Χαραλαμπίδης.
ΑΝΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΙ: Γ. Καλυβιώτης, Ε. Σωτηρίου Σπ. Καρπούζης, και Χαρ. 'Εγγλέζος.

'Εξελεγκτική 'Επιτροπή

Για την έξελεγκτική έπιτροπή έξελέγησαν οι 'Ιωάν. Κρυστάλλης 'Αδ. Ψυλλίδης, και Παν. Νασιάκος.

Παθαρχικό Συμβούλιο

Για το πειθαρχικό Συμβούλιο οι: 'Ανδρ. Δούρος, Μαρ. Καλή και 'Αντ. Μανίκας.

'Επιτροπές

Τό Διοικ. Συμβούλιο κατήρτισε τις κάτωθι έπιτροπές
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΔΡΟΜΩΝ: Μαρία - Καίτη Τσόλα, Μαρῖν. Βασάλος, Μαρ. Κιρκέτσου και 'Αντ. 'Αντύπας.
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ: Δημ. Βλασσόπουλος, Σωτ. Θεοφάνης και Μάριος Ξύδης.
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ: Ν. 'Ανδρουτσος, 'Αντ. 'Αντύπας, Στρ. Δανηλίδης και Λιλή Κίναμη.

Σύμφωνα με τόν Νόμο:

Υπεύθυνος Δελτίου: Δημ. Βλασσόπουλος Βάμβα 10 Καστέλλα.
Φωτοστοιχειοθεσία: ΦΩΤΟΚΕΙΜΕΝΑ - Σπύρος Τούντας & Σία Ο.Ε.
Μεσολογίου 16 - 36 31 560 - 'Αθήναι
'Επιμέλεια εκδόσεως: Δημ. Βλασσόπουλος
Τό Δελτίον διανέμεται δωρεάν στα μέλη και τούς φίλους του «Κρυστάλλη»

απο το 1936 σας ταξιδευουμε ΠΑΝΤΟΥ

Σας ετοιμάσαμε:

- Οικονομικά και ενδιαφέροντα προγράμματα για ψώνια, τουρισμό και άναψυχή.
- Ειδικά επαγγελματικά ταξίδια, με νέες προσεγγίσεις για τους Έπιχειρηματίες.
- Γενικά ταξίδια με όλα τα σύγχρονα μέσα (αεροπλάνο-τραίνο-πλοίο), για κάθε σκοπό.

• ΕΚΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΕΝΟΣ ΑΤΟΜΟΥ (προσφορά μας).

Τηλεφωνείτε ή γράψτε μας να σας στείλουμε
τά αναλυτικά μας προγράμματα εκδρομών 1978.

Σταδίου 3 (Σύνταγμα) Αθήνα τηλ. 3229.904/5
11 Μεραρχίας 2 Πειραιάς τηλ. 4520822-4520824

PRODUCTS

ΛΥΚΟΥΔΗΣ
σας ταξιδεύουμε παντού

Έκλεκτά Άγριολούλουδα

ΚΡΙΝΑΚΙΑ ΤΟΥ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΥ

Ι. Γ. ΣΑΧΙΝΗ

*Ζωηρά και ντελικάτα
του φθινοπώρου στολίδια
κιτρινόμορφα κρινάκια
Τι όμορφιά!...*

“Όποιος τὰ πρωτοδεί κομμένα, δὲν θὰ τὸ πιστέψει πὼς εἶναι τοῦ βουνοῦ, ἀλλὰ καλλιεργημένα μέσα σὲ θερμοκήπια!

Πλάσματα τῆς φύσης, ποὺ περικλείουν πάνω τους τὸ τέλειο τῆς θεϊκῆς δημιουργίας καὶ τῆς σπάνιας ὁμορφιάς. Ἡ παρουσία τους συμβολίζει τὴν βουνίσια ἀγνότητα, τὸ νεανικὸ σφρίγος καὶ τὴν ἀνέμελη μέσσα στὰ πρωτοβρόχια φρεσκάδα. Χάρισμα πολύτιμο, ἀφοῦ αὐθόρμητα καὶ σὲ μᾶς καθὼς τὰ πρωτοαντικρύζουμε στὶς ἀρχὲς τοῦ φθινοπώρου.

“Όσοι τὰ γνωρίζουν καὶ τοὺς ρωτήσαμε, μᾶς εἶπαν πὼς τὰ λένε «κίτρινα κρινάκια τοῦ φθινοπώρου». Ὀνομασία ποὺ τὴν θεωροῦμε τιμητική, γιατί τοὺς τὴν ἔχει προσφέρει μία ὁλόκληρη ἐποχή.

Τὸ χρῶμα τους εἶναι ζωηρό-ζωηρό κίτρινο, ἀμέσως ἐντυπωσιάζει καὶ προκαλὸν ἄθελα στὸ καθ' ἓνα ποὺ τὰ παρατηρεῖ στὴ φύση τὴν προσοχή. Ἀφοῦ ἔχουν πάνω τους κάτι τὸ διαφορετικὸ ἀπ' τ' ἄλλα κρινάκια τοῦ βουνοῦ στὸ μέγεθος ἀρκετὰ πὺθ μεγάλα καὶ μὲ πολὺ-πολὺ ἀφθορητισμὸ πλάσμενα. Ἡ στιλπνώτης τους τὸ σπάνιο, ἡ κορμοστασιά τους τὸ ἀφάνταστο καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλουμε μᾶς παρακινεῖ σὲ διάθεση ἀπόρροισιμου θαυμασμοῦ.

Ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἔξη τὸν ἀριθμὸ ζωηρὰ πέταλλα, στὸ μέσο πάλιν ἔξη στήμονες μὲ τὸ ἴδιο περίπου χρῶμα καὶ ποὺ καταλήγουν σὲ κάτι πὺθ σκούρους ἀνθήρες. Τὸν βλαστὸ τους μπορεῖ νὰ τὸν θεωροῦμε ἀρκετὰ χονδρὸ, τὸ ὕψος τους περίπου δέκα ἐκατοστὰ καὶ ἡ κορμοστασία του ντελικάτη. Οἱ

ΣΕΡΑΦΕΙΜ. Κ. ΤΣΙΤΣΑ

Τ' ἀγριόδεντρα τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ λόγγου»

Ἕνα σοβαρὸ κενὸ στὸ χῶρο τῆς φυσιολατρικῆς βιβλιογραφίας ἔρχεται νὰ καλύψει τὸ βιβλίο τοῦ γνωστοῦ δασολόγου, φυσιοδίφῃ καὶ λόγιου κ. Σεραφεῖμ Τσιτσᾶ. Ὁ ἀναγνώστης στὶς σελίδες τοῦ βιβλίου συναντᾷ τὴν πολὺτιμη πείρα του δοσμένη στὴν πολὺπλευρη μελέτη τῆς ἐλληνικῆς χλωρίδας (μελέτη, ἱστορικὴ, λαογραφικὴ, φυσιολατρικὴ). Οἱ πολὺτιμες γνώσεις ποὺ δίνει γύρω ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ χλωρίδα, εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ κάθε ἄνθρωπο, ἰδιαίτερα σήμερα ποὺ ἡ καταστροφή τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος αὐξάνεται ὀλοένα. Ἡ ἰδιαίτερα ἐπιμελημένη ἐμφάνιση κοσμημένη μὲ ἓνα πλῆθος ὁμορφες φωτογραφίες, ἔρχεται νὰ συμπληρώσει αὐτὴ τὴν ἄρτια πραγματικὰ ἐκδόση.

Πιστεύουμε ὅτι τὸ βιβλίο τοῦ κ. Τσιτσᾶ πρέπει νὰ γίνει κτῆμα κάθε φυσιολάτρη, κάθε ἄνθρωπου ποὺ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν προστασία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, πρέπει νὰ γίνει κτῆμα κάθε ἐλληνικῆς βιβλιοθήκης.

ρίζες τους ἔχουν βολβὸ στὸ μέγεθος σάν τοῦ κοινοῦ κρεμμυδιοῦ, μὲ ἀπέξω ἓνα σκούρο περίβλημα καὶ μέσα τὸν ὀλόλευκο καρπὸ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τους.

Προτιμοῦν καὶ ὁμορφα στολίζουν τοὺς πὺθ ἀσκαρφάλωτους γκρεμοὺς, ἐκεῖ ὅπου δὲν γίνεται εὐκόλα ἡ ἀρπαγή καὶ ὁ ἀφανισμὸς ἀπὸ ἐγωιστὴ ἄνθρωπο. Τὶς πὺθ ἀπίθανες σχισμάδες τὸν βράχων τὸν νησιῶν, σὲ χῶματα πτωχὰ σὲ ζωγίνους δυνάμεις βλαστήσεως καὶ ὅμως πληθωρικὰ σὲ βουνίσια γοητεία. Τέλος αὐτὰ τὰ πανέμορφα καὶ ἄξια θαυμασμοῦ κρινάκια τοῦ φθινοπώρου ἢ ζωὴ διαρκεῖ τὸ πολὺ δύο μὲ τρεῖς ἐβδομάδες κάθε χρόνο, γιατί μετὰ παύουν νὰ στολίζουν τὴν φύση καὶ ξαναπαρουσιάζονται πάλι χαρωπὰ τὸν ἐρχόμενο φθινόπωρο!

ΕΝΩΣΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΚΑΙ
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΜΕΛΟΣ
ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ
ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ F.I.Z.E.T.

13ος ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ

Η Ένωση Έλλήνων Συγγραφέων και Δημοσιογράφων Τουρισμού, μέλος της Διεθνούς Όμοσπονδίας δημοσιογράφων και Συγγραφέων Τουρισμού (F.I.Z.E.T.), προκηρύσσει τον 13ον ετήσιο διαγωνισμό Τουριστικής συγγραφής για τη βράβευση:

α) Της καλύτερης περιγραφής, κατά προτίμηση μη αξιοποιημένης περιοχής, που επιδέχεται τουριστική ανάπτυξη.

β) Της καλύτερης μελέτης ή σειράς άρθρων με αντικείμενο την πληρέστερη έρευνα των προβλημάτων του Έλληνικού τουρισμού (οικονομικών, κοινωνικών, οργανωτικών, συγκοινωνιακών κ.λ.π.).

γ) Της καλύτερης δημοσιογραφικής έρευνας ή ρεπορτάζ που αναφέρονται σε ενδιαφέροντα τουριστικά θέματα.

Οι περιγραφές, οι μελέτες, τα άρθρα, οι έρευνες και τα ρεπορτάζ πρέπει να έχουν εκδοθεί σε βιβλία ή να έχουν δημοσιευθεί στο ημερήσιο ή περιοδικό τύπο ευρείας κυκλοφορίας κατά τα έτη 1977 και 1978. Ειδικά για τα ρεπορτάζ και τις δημοσιογραφικές έρευνες, απαιτείται να έχουν δημοσιευθεί σε εφημερίδες ή περιοδικά που κυκλοφορούν μέσω των Πρακτορείων Έφημερίδων.

Τα έπαλθα που θα απονεμηθούν ύστερα από απόφαση Κριτικής Επιτροπής σε δημόσια συγκέντρωση στα Γραφεία του Ε.Ο.Τ., αποτελούνται από τρία πρώτα τρία δεύτερα χρηματικά βραβεία, αθλοθετημένα από τον Ε.Ο.Τ. Τα πρώτα βραβεία ανέρχονται σε 12.000 δρχ. το καθένα και τα δεύτερα σε 8.000 δρχ. το καθένα. Μπορούν ακόμα να απονεμηθούν επαινοί και άλλα χρηματικά βραβεία από τυχόν αθλοθετήσεις οργανισμών ή ιδιωτών.

Αποκλείονται του διαγωνισμού:

α) Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Ενώσεως, β) όσοι βραβεύθηκαν κατά την τελευταία πενταετία, γ) όσοι τιμήθηκαν με πρώτα βραβεία.

Στην τελευταία κατηγορία μπορεί να απονεμηθεί μόνο τιμητική διάκριση.

Όσοι επιθυμούν να μετάσχουν στο διαγωνισμό πρέπει να υποβάλλουν στην Ένωση (Αθήνα, Νίκης 2 - Τ. 125, τηλ: 32.31.562) αίτηση με 5 αντίτυπα των δημοσιευμάτων τους, έως την 31 Μαρτίου 1979.

ΤΟ ΔΙΟΙΚ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ Ε.Ε.Σ.Δ.Τ.

ΣΚΑΚΙΣΤΙΚΗ ΓΩΝΙΑ

● Στις 10 Δεκεμβρίου άρχισε και συνεχίζεται στα έντευκτρήριά μας το 5ο Έσωτερικό Σκακιστικό Πρωτάθλημα του «Κρυστάλλη». Σ' αυτό παίρνουν μέρος οι Σκακιστές μας (με αλφαβητική σειρά) Βαγιωνάκης Νικ., Γεραρής Ήλίας, Έγγλέζος Χαρ., Θρασυβουλίδης Μιχ., Νάνος Πολυχρ., Παπαδημητρίου Στελ., Πουλμάς Σπύρος, Χαραλαμπίδης Χριστοφ., Χόρτης Φίλ. και Χριστόπουλος Σωκρ.

Στο τέλος του πρωταθλήματος και με την ανάδειξη των νικητών, θί' απονεμηθούν σε ειδική γιορτή έπαθλα στους πρώτους νικητές.

● Στα μέσα του περασμένου Δεκεμβρίου, τέλειωσε στην Πορτογαλία, το «ZONAA 11», στο οποίο πήραν μέρος και οι Έλληνες Γιώργος Μακρόπουλος, πρωταθλητής Ελλάδος 1978 και Νικ. Σκαλκώτας. Ο Γ. Μακρόπουλος ήλθε 6ος με 15 βαθμούς μέσα στους 23 σκακιστές που έλαβαν μέρος. Ήταν μία μεγάλη επιτυχία του Έλληνα πρωταθλητή και του άξιζουν συγχαρητήρια. Ο Ν. Σκαλκώτας ήλθε 10ος με 12,5 βαθμούς.

● Στους αγώνες του Διασυλλογικού πρωταθλήματος Α' Κατηγορίας του Νοτίου Όμιλου την πρώτη θέση πήρε ο Σ.Ο. Ήλιούπολης (68 βαθμοί), 2) ο Σ.Ο. Άμπελοκήπων (66,5), 3) ο Σ.Ο. Καλλιθέας, 4) ο Πειραιϊός Σ.Ο., 5) ο Σ.Ο. Παγκρατίου και 6) ο Άρης Νικαίας.

● Το έφηβικό μας τμήμα συνεχίζει να χωλαίνει. Πρέπει να ενδιαφερθούμε δλοι να φέρουμε νέα παιδιά, αγόρια και κορίτσια.

● Λάβαμε από την Γενική Γραμματεία Άθλητισμού δραχμές 20.000 για ένίσχυση του Σκακιστικού τμήματος.

εύτυχισμένα μαλλιά με natura σαμπουάν μαλλιών

για πρώτη φορά
στην Ελλάδα
ΣΑΜΠΟΥΑΝ
NATURA
+
ΓΑΛΑΚΤΩΜΑ
ΜΑΛΛΙΩΝ
στο ίδιο μπουκάλι

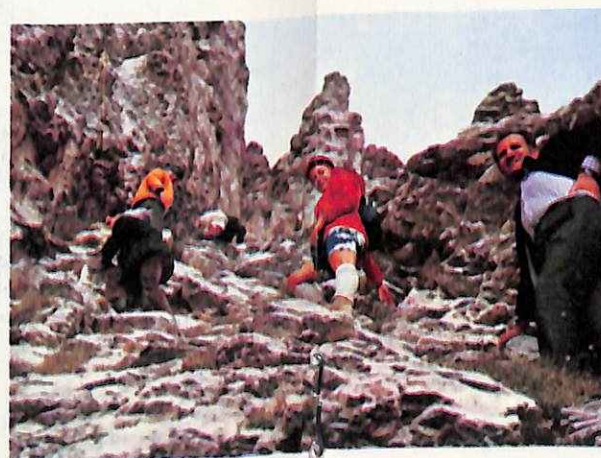
ΝΑΤΟΥΡΑ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΦΥΣΙΣ
ΠΑΠΟΥΤΣΑΝΗΣ

ΣΤΑ ΚΑΛΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Ο εκπρόσωπος του «Κρυστάλλη», Χ. Ψαρρός, χαιρετίζει τὰ πενήντα χρόνια του «Όδοιπορικού Συλλόγου» στὸν Πάρνασσό 4/5/78

Λίγα στιγμιότυπα ἀπὸ τὶς ἐκδρομὲς μας τοῦ 1978

ΟΛΥΜΠΟΣ : Στὸ Λούκι γιὰ τὴν κορυφὴ Μύτικας 15/8/78

Λίγη ἀνάπαυση στὰ Γεράνεια 29/1/78

Ἐξω ἀπὸ τὸ χιονισμένο καταφύγιο τοῦ Πάρωνα (Γενάρης 1978)

Στὴν κορυφὴ τοῦ Ἑλικῶνα 28/5/78

ΤΟ ΣΚΑΚΙ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ

Β'.

ΠΑΝΟΥ ΜΠΑΛΑΣΚΑ

Αφού το σκάκι είχε διαδοθεί στην Ευρώπη άρχισαν να οργανώνονται συναντήσεις και αγώνες (τουρνουά και μάτς) μεταξύ των καλύτερων γνωστών παικτών.

Η πρώτη διεθνής συνάντηση της Αναγεννήσεως έγινε το 1575 στη Μαδρίτη, στα ανάκτορα του βασιλιά Φιλίππου Β' με νικητή τον Ιταλό Λεονάρδο, ο οποίος θεωρήθηκε σαν καλύτερος παίκτης του 16ου αιώνα.

Καλύτερος του 17ου θεωρήθηκε ο Γκρέκο, φημιολογείται πως ήταν ελληνικής καταγωγής, γεννημένος στην Καλαβρία, του 18ου ο Γάλλος Φιλιντόρ, ενώ τον 19ον ισχυρότεροι θεωρήθηκαν ο Λαμπουρντονάι (Γάλλος) ο Σαντόν (Αγγλος) ο Άντερσεν (Γερμανός) ο Μόρφου (Αμερικανός) ο Τσιγκόριν (Ρώσος) και ο Σταϊνίτς (Τσέχος).

Μερικοί θεωρούν ότι στο διεθνές τουρνουά του Λονδίνου το (1861) όπου πρώτευσε ο Άντερσεν, ανακηρύχθηκε σαν παγκόσμιος πρωταθλητής. Κατ' άλλους ο Σταϊνίτς υπήρξε πρώτος παγκόσμιος πρωταθλητής για το 1866, τίτλο που κράτησε μέχρι το 1894, όταν έχασε από τον Λάσκερ.

Από το 1894 μέχρι το 1921, τον τίτλο κράτησε συνεχώς ο Έμμανουέλ Λάσκερ.

Τότε (1921) τον έχασε από τον νεαρό κουβανό διπλωμάτη Καπαμπλάνκα, που τον κράτησε μέχρι το 1927, όποτε ανακηρύχθηκε πρωταθλητής ο ρώσος Άλιέχιν (νίκησε τον Καπαμπλάνκα 6-3 και 25 ίσοι.). Ο Άλιέχιν κράτησε τον τίτλο μέχρι το 1935 (όπου όταν τον έχασε από τον Ολλανδό Ούβε), τον ξανακέρδισε το 1937 και τον κράτησε μέχρι τον θάνατό του (1946). Μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, σε ειδικό τουρνουά των 5 καλύτερων παικτών αναδείχθηκε το 1948 νέος παγκόσμιος πρωταθλητής ο Ρώσος Μποντβίνικ.

Το 1957 έχασε ο Μποντβίνικ απ' τον ρώσο Σμύσλοβ, αλλά στο μάτς-ρεβάνς (1958) τον πήρε πίσω. Παρόμοια τον έχασε από τον ρώσο Τάλ το 1960 και το 1961 τον ξανακέρδισε.

Το 1963 όμως τον χάνει οριστικά από τον ρώσο Πετροσιάν (ταυτόχρονα καταργείται από την διεθνή ομοσπονδία -FIDE, το δικαίωμα του πρώην πρωταθλητή να παίζει μάτς - ρεβάνς με τον νικητή του) και αποσύρεται. Ο Πετροσιάν χάνει τον τίτλο από τον επίσης Ρώσο Σπάσκυ το 1969. Το 1972 ο Άμερικανός Φίσερ σε μία συνάντηση πρωτοφανούς δημοσιότητας που της έδωσαν και πολιτικές προεκτάσεις, κερδίζει τον Σπάσκυ αλλά το 1975 αρνείται να παίξει με τον διεκδικητή (νικητή όλων των άλλων) ρώσο - Καρπόβ και αφαιρεί-

ται ο τίτλος του από την διεθνή ομοσπονδία για να απονεμηθεί στον νεαρό Ρώσο. Τέλος το καλοκαίρι έφ'ετος ο Καρπόβ διετήρησε τον τίτλο του αφού αγωνίστηκε με τον διεκδικητή Κορτσνόϊ (ρώσο φυγάδα).

Μία ολόκληρη τριετία κρατούν οι αγώνες του Παγκοσμίου ατομικού πρωταθλήματος. Στην πρώτη φάση συμμετέχουν οι καλύτεροι παίκτες όλων των χωρών (από τις σκαστικά αδύνατες χώρες μόνο οι πρωταθληταί, από τις υπόλοιπες αναλόγως της δυναμικότητας, π.χ. από Ρωσία 6 από Γιουγκοσλαβία 5, από Ιταλία 3 κ.λ.π.), στα λεγόμενα «ζωνιαία» τουρνουά (ZONALS). Ανάλογα με την γεωγραφική θέση («ζώνες») διεξάγονται στον κόσμο 10-15 τέτοια τουρνουά (ZONALS) και οι προκρινόμενοι (πάλιν αναλόγως της δυναμικότητας της «ζώνης»), προκρίνονται άλλοτε οι δύο ή τρεις πρώτοι της συγκεκριμένης «ζώνης» αγωνίζονται στα «διαζωνιαία» (INTERZONALS) τουρνουά. Από αυτά τα τελευταία (INTERZONALS) προκρίνονται 6 που μαζί με τον ήττημένο του προηγούμενου τελικού και τον ήττημένο του ήμιτελικού αποτελούν 4 ζεύγη παικτών. Οι 4 νικηταί των ζευγών αγωνίζονται (με κλήρωση σε 2 ζεύγη, οι νικητές παίζουν για τον νικητή διεκδικητή του τίτλου, ο οποίος έχει δικαίωμα να αντιμετωπίσει τον Παγκόσμιο Πρωταθλητή.

Η χώρα μας συμμετέχει με δύο παίκτες στους προκριματικούς αγώνες του παγκοσμίου πρωταθλήματος (ZONAL). Το 1969 στο ZONAL των Αθηνών οι Έλληνες πρωταθληταί Κόκκορης και Σιαπέρας κατέλαβαν τελικά την 8ην και 9ην θέση και το 1972 ο Τσοῦρος στην Γιουγκοσλαβία πήρε την προτελευταία θέση. Το 1975 στο ZONAL της Ιταλίας οι Έλληνες πρωταθληταί Γρηγορίου και Μπαλάσκας (γράφων) κατέλαβαν την 8ην και 10η θέση αντίστοιχα, ενώ στο διεξαγόμενο ακόμα στην Πορτογαλία ZONAL ο Έλληνας πρωταθλητής Μακρόπουλος και ο Σκαλκώτας βρίσκονται αντίστοιχα στην 10η και 12η θέση. Εκτός από το παγκόσμιο ατομικό πρωτάθλημα διεξάγονται τακτικά ομαδικοί σκακιστικοί αγώνες (π.χ. κύπελλον Έθνών, Βαλκανιάδα, Όλυμπιάδα) όπου οι χώρες αγωνίζονται με 8,6 ή 4 παίκτες σε αντίστοιχες σκακιέρες και μετρούν οι βαθμοί όλων των παικτών σαν σύνολο.

Θα τελειώσουμε σήμερα τον τρόπο κινήσεως των κομματιών μιλώντας για το ροκέ (ή ρόκ), την προαγωγή, το σάχ, το μάτ, το πάτ, την ισοπαλία και την άξια των διαδόρων κομματιών.

Στους κανόνες ότι κάθε φορά μετακινείται μόνον ένα κομμάτι και ότι ο Βασιλιάς κινείται κατά ένα μόνο τετράγωνο υπάρχει ή εξαίρεση του ροκέ, όπου ο βασιλιάς μετακινείται δύο τετράγωνα δεξιά ή αριστερά (μικρό ή μεγάλο ροκέ) και ο πύργος τον υπερπηδά και τοποθετείται δίπλα του. Προϋποθέσεις είναι βασιλιάς και πύργος να μην έχουν μετακινηθεί από την αρχή της παρτίδας, να μη παρεμβάλλονται άλλα κομμάτια ανάμεσά τους και να μην απειλούνται τα τετράγωνα που βρίσκεται, περνά ή τοποθετείται ο Βασιλιάς. Ροκέ μία φορά μπορεί να κάνει κάθε παίκτης, έφ' όσον φυσικά υπάρχουν οι προηγούμενες προϋποθέσεις, και αποσκοπεί στην προστασία του βασιλιά και την «κεντροποίηση» του πύργου.

Προαγωγή λέγεται η ιδιότητα του κάθε πιονιού όταν φθάσει στην τελευταία οριζόντια γραμμή να προαχθεί σε οποιαδήποτε άλλο κομμάτι του ίδιου χρώματος (εκτός βασιλιά) θέλει ο παίκτης που έχει το πiónι. Σάχ (και το λέμε πάντα

μεγαλόφωνα) είναι όταν απειλούμε τον βασιλιά του αντιπάλου. Δεδομένου ότι όποιος χάνει τον Βασιλιά χάνει και την παρτίδα, είναι υποχρεωμένος ο αντίπαλος ή να μετακινήσει τον βασιλιά του σε τετράγωνο που δεν απειλείται, ή να πάρη («κόψη») το κομμάτι μας που δίνει Σάχ ή να παρεμβάλει ένα κομμάτι ανάμεσα σ' αυτό και τον βασιλιά του (εάν δίνει Σάχ πiónι ή Ιππος δεν μπορεί να γίνη παρεμβολή).

Εάν δεν μπορεί να κάνει τίποτε από αυτά ο αντίπαλος, τότε ο βασιλιάς του γίνεται Μάτ, (ή αιχμαλωτίζεται), όποτε χάνει.

Πάτ (Ισοπαλία) έχουμε όταν ένας παίκτης δεν μπορεί να παίξει καμμία κίνηση, ενώ εκείνη τη στιγμή ο βασιλιάς του δεν είναι σάχ (δεν απειλείται). Ισοπαλία (και «νούλα» ή «ρεμί») έχουμε όταν α) κανείς από τους παίκτες δεν έχει αρκετά κομμάτια για να κάνει μάτ τον αντίπαλο.

β) Εάν τρεις φορές επαναληφθεί ή ίδια ακριβώς θέση και έχει σειρά να παίξει ο ίδιος παίκτης, με άπαιτηση οποιουδήποτε των αντιπάλων

γ) Εάν ο παίκτης, αποδείξει ότι κατά την διάρκεια των τελευταίων 50 κινήσεων δεν έχει συμβή μετακίνηση πιονιού ή πάρσιμο κομματιού

δ) Εάν ένας παίκτης δίνη διαρκώς «Σάχ».

ε) Εάν συμβή «πάτ».

στ) Εάν συμφωνήσουν οι αντίπαλοι.

Τα κομμάτια έχουν διαφορετική αξία, ανάλογα με τον τρόπο που κινούνται π.χ. ο αξιωματικός που κινείται μόνο διαγωνίως αξίζει φυσικά λιγότερο από την βασίλισσα που κινείται διαγωνίως, οριζοντίως και καθέτως: ένα πiónι που ελέγχει δύο τετράγωνα (ή και ένα μόνον εάν είναι γωνιακό) αξίζει λιγότερο από έναν Ιππο που ελέγχει («κτυπά») από 2 μέχρι 8 τετράγωνα. Η πείρα μάς έδειξε ότι αξιωματικός και Ιππος έχουν την ίδια αξία, ότι ο πύργος είναι ανώτερος από αξιωματικό ή Ιππο κατά δύο πiónια, ότι η βασίλισσα αξίζει όσο δύο πύργοι και ο αξιωματικός ή Ιππος αξίζουν τρία πiónια περίπου.

Η πρώτη φάση της παρτίδας λέγεται «άνοιγμα», ή συνέχεια «μέσον παρτίδας» και όταν μείνουν λίγα κομμάτια «φινάλε». Για καθένα από τα παραπάνω στάδια της παρτίδας υπάρχουν ξεχωριστά και πολυάριθμα βιβλία με θεωρία, στρατηγική, τακτική κ.λ.π.

Ελπίζουμε ότι τα παραπάνω προκάλεσαν το ενδιαφέρον για το ωραιότερο αυτό παιχνίδι - άθλημα και ότι πολλοί «Κρυστάλληδες» θα πυκνώσουν τις τάξεις του σκακιστικού τους τμήματος, το οποίο έχει αξιόλογους παίκτες και διαπρέπει στην Β' Έθνική Κατηγορία.

Πάνος Μπαλάσκας

ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ Πολιτιστικό Κέντρο των Δελφών που ιδρύθηκε πέρυσι και τελεί υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Εύρώπης, με σκοπό να συμβάλει στην διατήρηση και την ακόμα περισσότερη ανάπτυξη των πολιτιστικών στοιχείων, που ενώνουν τους Λαούς της Εύρώπης, συνήλθε από 2 - 5 Νοεμβρίου το Διεθνές Συνέδριο για την Προστασία του Τοπίου. Στο Συνέδριο πήραν μέρος Έλληνες και ξένοι πολιτικοί έπιστήμονες και ειδικοί. Συγκεκριμένα μίλησαν ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Εύρώπης Γκέοργκ Κάν - Άκερμαν για την «Προστασία του τοπίου και την αρχιτεκτονική», ο καθηγητής Χαράλ. Μπούρας για τα «Σημερινά προβλήματα της συντηρήσεως στην Ελλάδα», ο Γάλλος έπιστήμονας Πιέρ Μπερτώ με θέμα οι δομές των πόλεων και ο πολιτισμός των ανέσεων, ο Ισπανός αρχιτέκτονας Γκαμπριέλ Άλομάρ για την «Σωτηρία και αναζωογόνηση της εγχώριας αρχιτεκτονικής στις ευρωπαϊκές περιοχές», ο Γερμανός καθηγητής Γκέχαρτ Όλοσφου είπε: «Η προστασία του περιβάλλοντος δεν είναι πολυτέλεια αλλά μία αναγκαιότητα σήμερα, γιατί αποτελεί την βάση για την ζωή του ανθρώπου». Επίσης ο Γερμανός καθηγητής Π. Μάγερ μεταξύ άλλων είπε: «Θα πρέπει ο κάθε πολίτης να έχει δικαίωμα να ζητεί την επέμβαση της Δικαιοσύνης όταν πιστεύει ότι σε κάποια περιοχή τίθεται σε κίνδυνο ή ισορροπία του περιβάλλοντος». Τέλος ο Γεν. Γραμματέας του Ε.Ο.Τ. κ. Τάκης Λαμπρίας μίλησε με θέμα «Τουρισμός και περιβάλλον» και είπε ότι, αναμφισβήτητη είναι η δυσμενής επίδραση του Τουρισμού στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον και αυτό οφείλεται: στην έντατική τουριστική χρήση της φύσεως που καταλήγει στην παραμορφωσή της και την δημιουργία πηγών μόλυνσης του περιβάλλοντος. 2) Στην δημιουργία τεραστίων τουριστικών συγκροτημάτων, που οδηγούν στον σχηματισμό τουριστικών μεγαλοπόλεων και στην υπαιθρο. 3) Στην δημιουργία τουριστικών έργων υποδομής σε δυσαρμονία με το περιβάλλον. Τέλος τόνισε

ότι, αντίβαρο στην σημερινή κατάσταση είναι η ανάπτυξη του εσωτερικού τουρισμού και η αποκατάσταση της λειτουργικής ζωής στους παραδοσιακούς οικισμούς, που θα δώσει δημιουργική ζωντάνια σε διάφορες περιοχές.

ΜΕ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ του Γενικού Γραμματέα του Ε.Ο.Τ., το τουριστικό συνάλλαγμα του δεκαμήνου Ιανουαρίου - Οκτωβρίου 1978 σημείωσε αύξηση 32% έναντι του ίδιου χρονικού διαστήματος του 1977. Παράλληλα αυξήθηκε και ο αριθμός των ξένων τουριστών κατά 13%.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με στοιχεία της Τραπεζής της Ελλάδος, εισπράχθηκε συνάλλαγμα ενός δισεκατομμυρίου 159 εκατομμυρίων δολλαρίων έναντι 878 εκατομμυρίων δολλαρίων του αντίστοιχου χρονικού διαστήματος του 1977. Ήτοι αύξηση 32%. Έξ άλλου ο αριθμός των Τουριστών που ήλθαν στην Ελλάδα στο ίδιο δεκάμηνο πλησίασε τα πέντε εκατομμύρια, συγκεκριμένα έφθασαν στην χώρα μας 4.753.909 τουρίστες έναντι 4.191.253 του αντίστοιχου περσινού διαστήματος. Δηλαδή σημειώθηκε αύξηση 13,4%.

ΣΤΙΣ 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ συγκεντρώθηκαν στους Δελφούς διάφοροι έπιστήμονες και δημοσιογράφοι, Έλληνες και ξένοι και με το σύνθημα «Σώστε τους Δελφούς» επέσημαναν τους κινδύνους που απειλούν τον Δελφικό χώρο από τα εργοστάσια βωξίτη, αλουμίνας και των μικρών επιχειρήσεων, που αλλοιώνουν το τοπίο.

Την κίνηση αποτελούν 21 μέλη, έπιστήμονες, αρχιτέκτονες αρχαιολόγοι Έλληνες και ξένοι. Έπικεφαλής της διεθνούς αυτής κινήσεως, είναι ο διάσημος Έλβετος για την προστασία του περιβάλλοντος, Φράνς Βέμπερ. Ο κ. Βέμπερ μεταξύ άλλων, τόνισε ότι η καταστροφή από το εργοστάσιο βωξίτη στην περιοχή της Ίτεας είναι ανυπολόγιστη.

✱ ΕΧΘΛΙΕΙ - ΘΝΩΜΕΣ ✱

ΕΥΧΕΣ

Με την ανατολή του καινούργιου χρόνου, το Διοικ. Συμβούλιο του «Κρυστάλλη, στέλνει στα μέλη και στους φίλους του Συνδέσμου, στην Ο.Ε.Σ.Ε., στην Ε.Σ.Ο. και στα αδελφά Σωματεία τις πιο θερμές του ευχές για μία χρονιά ευτυχισμένη, δημιουργική με χαρούμενες φυσιολατρικές και όρειβατικές εκδρομές στην όμορφη Έλληνική υπαίθρο.

Η ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΓΙΟΡΤΗ

ΣΤΗ ΘΑΥΜΑΣΙΑ Χριστουγεννιάτικα στολισμένη λέσχη μας, χάρις στις φιλότιμες προσπάθειες των μελών του «Κρυστάλλη»: Μαρ. Αντύπα, Βασ. Λαχουβάρη, Χρ. Μάνδρου και Χαρ. Έγγλεζου (τους όποιους η Διοίκηση του Συνδέσμου ευχαριστεί και συγχαίρει), έγινε το πρωί της Κυριακής 17 Δεκεμβρίου, η καθιερωμένη Χριστουγεννιάτικη γιορτή για τα παιδιά των μελών και των φίλων του «Κρυστάλλη».

Ήταν ένα ευχάριστο πρωινό με χαρούμενη ατμόσφαιρα από τις γλυκές φωνούλες των 65 μικρών παιδιών που παραβρέθηκαν.

Στην αρχή της γιορτής, ο Αντ/δρος του «Κρυστάλλη» κ. Δημ. Βλασσόπουλος, έδωσε ένα σύντομο χαιρετισμό και πολλές ευχές στους γονείς και στα παιδιά. Στη συνέχεια όλοι μαζί έψαλαν τα Κάλαντα και κατόπιν πολλά από τα παιδιά είπαν Χριστουγεννιάτικα ποιηματάκια και μετά με χαρά πήραν τα δωράκια τους. Μοιράστηκαν γλυκά (κουραμπιέδες - μελομακάρονα) και κονιάκ στους μεγάλους και η γιορτή τέλειωσε με την ευχή για ένα ευτυχισμένο, χαρούμενο και ειρηνικό καινούργιο χρόνο.

Ευχαριστίες, επίσης, αξίζουν στα μέλη του Συνδέσμου: Φωτ. Τσιλιβόπιερα, Τασία Άλυπράντη, Μαρία Μάνδρου, Μάρ. Ξύδη, Γ. Μπαχομιχάλη, Θεολ. Μπαξεβανίδη, Μαρ. Βασάλο, Βαγγ. Σωτηρίου, Αντ. Αντύπα και Στρ. Δανηλίδη, για την με οιοδήποτε τρόπο προσπάθειά τους βοήθησαν, ενίσχυσαν και πρόσφεραν διάφορα είδη για την επιτυχία της παραπάνω γιορτής και της μικρής συνεστίασης στη Λέσχη μας.

Ο ΧΟΡΟΣ ΜΑΣ

ΥΣΤΕΡΑ από την μεγάλη επιτυχία που είχε η Συνεστίασή μας στις 11 Νοεμβρίου στ' Αστέρια της Γλυφάδας, το Διοικ. Συμβούλιο του Συνδέσμου αποφάσισε να πραγματοποιήσει τον Άποκριάτικο χορό του «Κρυστάλλη» στην ίδια ωραία ευρύχωρη αίθουσα την Κυριακή 18 Φεβρουαρίου.

Πιστεύουμε ότι όλοι οι «Κρυστάλληδες» και οι φίλοι του «Κρυστάλλη» θα προσέλθουν στο χορό μας για να περάσουμε, όπως πάντα, ένα ευχάριστο χαρούμενο βράδυ με την θαυμάσια όρχηστρα του Νιάρχου, το ωραίο καλλιτεχνικό του πρόγραμμα και την άψογη περιποίηση του Κέντρου.

ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ΣΤΗ Γενική Συνέλευση της 2 Νοεμβρίου έγινε πρόταση για αύξηση της μηνιαίας συνδρομής.

Μετά από συζήτηση η Συνέλευση ένεκριν την πρόταση για την αντιμετώπιση των αυξήσεων εξόδων του Συνδέσμου, (Ένοίκιο, κοινόχρηστα, καθαρισμός κ.λ.π.) Έτσι από τον Ιανουάριο 1979 η συνδρομή ωρίσθηκε σε δραχμές 25 τον μήνα, ή 150 το έξάμηνο και 300 τον χρόνο.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΗΣ Ο.Ε.Σ.Ε.

Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ Έκδρομικών Σωματείων Ελλάδος πραγματοποίησε τον μήνα Νοέμβριο δύο ωραίες επιτυχημένες εκδηλώσεις.

Στις 5 Νοεμβρίου οργάνωσε Πανεκδρομική συγκέντρωση στην Πάρνηθα, όπου παρουσία 1.000 περίπου εκδρομέων, μελών των Φυσιολατρικών Σωματείων της Ελλάδος, μίλησαν, ο Γεν. Γραμματέας του Ε.Ο.Τ. κ. Τάκης Λαμπρίας και ο Πρόεδρος της Ο.Ε.Σ.Ε. κ. Ξ. Μπαμπούρας για προσπάθεια ανάπτυξεως του Έσωτερικού Τουρισμού. Ο κ. Μπαμπούρας έτόνισε, ιδιαίτερα, το έργο που επιτελεί η Όμοσπονδία

καί στο ρόλο που διαδραματίζει για νά υπάρξει στην Ελλάδα Τουρισμός για τούς Έλληνες.

Μετά τις όμιλίες έγινε άπονομή από τόν κ. Λαμπριάν τών διπλωμάτων καί μεταλλίων στά Σωματεία καί στούς όρειβάτες πού πήραν μέρος στη «Γιορτή τών Πυρών» τού 1976.

Επίσης στίς 21 Νοεμβρίου, μέ τήν συνεργασία τού Φιλολογικού Συλλόγου «Παρνασσός», όργάνωσε τιμητική βραδιά στην αίθουσα τού «Παρνασσού» άφιερωμένη στο Σαραντάχρονο δημιουργικό — συγγραφικό καί φυσιολατρικό έργο τού Μιχάλη Περάνθη.

Γιά τó έργο τού διακεκριμένου συγγραφέα μίλησε ό λογοτέχνης — δημοσιογράφος Παύλος Κυριαζής. Κείμενα τού Περάνθη απέδωσαν ή Έλένη Νενεδάκη καί ό Βασ. Παπανίκας.

Τιμώντας τó έργο τού συγγραφέα, ή Ο.Ε.Σ.Ε. διά τού Προέδρου της τού άπένειμε τιμητική πλακέτα.

Ο ΞΕΝΩΝΑΣ ΤΗΣ Ε.Ο.Φ.

Σέ μία ώραία τοποθεσία, στο χωριό Κεφαλάρι της Στυμφαλίας, τó αδελφό σωματείο, Ένωση Όρειβατών Φυσιολατρών, έκτισε όρειβατικό ξενώνα καί τήν Κυριακή 26 Ν/βρίου όργάνωσε έκδρομή «γνωριμίας» Στην έκδρομή αυτή έλαβε μέρος μεγάλος αριθμός φυσιολατρών μεταξύ τών όποιων αντιπρόσωποι της Ο.Ε.Σ.Ε. καί άλλων αδελφών σωματείων.

Τόν «Κρυστάλλη» αντιπροσώπευσαν ό Άντιδρος Δημ. Βλασσόπουλος καί οί Χρ. Μάνδρος καί Παν. Τσιλιβόπιερας. Κατά τήν διάρκεια της μικρής τελετής, ό κ. Βλασσόπουλος χαιρέτισε τήν ώραία προσπάθεια της Ε.Ο.Φ. καί μετέφερε θερμό χαιρετισμό τού Δ.Σ. τού «Κρυστάλλη», επέδωσε δέ στον Πρόεδρο της Ε.Ο.Φ. μικρό συμβολικό ποσό δρχ. 3.000 για τήν ενίσχυση της ώραίας προσπάθειας.

Καί από τήν στήλη αυτή εκφράζουμε στην άγαπητή Ε.Ο.Φ. τά θερμά μας συγχαρητήρια.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΤΕΛΕΤΗ ΣΤΟΝ Φ.Ο.Π.

Στίς 20 Δεκεμβρίου, τó βράδυ, στην αίθουσα τελετών τού Δημαρχιακού Μεγάρου, ό Δήμος Πειραιώς διοργάνωσε μικρή τελετή στην όποία ό Δήμαρχος κ. Τ. Βουλóδημος επέδωσε στον Φυσιολατρικό Όμιλο Πειραιώς τó χρυσό Μετάλλιο της Πόλης μέ τιμητικό δίπλωμα για τήν συμπλήρωση τών 50 χρόνων του καί τήν προσφορά στην Πολιτιστική κίνηση τού Πειραιά.

Ό «Κρυστάλλης» συγχαίρει τόν αδελφό Φ.Ο.Π. καί εύχεται νά τιμηθεί καί στά 100 του χρόνια.

ΚΡΑΤΙΚΑ ΒΡΑΒΕΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΔΟΘΗΚΑΝ τόν περασμένο μήνα τά Κρατικά βραβεία σέ διαλεχτούς εκπροσώπους τού πνευματικού μας κόσμου, μεταξύ τών όποιων βραβεύθηκε ό έκλεκτός φίλος τού «Κρυστάλλη» καί συνεργάτης τού περιοδικού μας κ. Δημήτρης Σιατόπουλος στον όποιο δόθηκε τó Α΄ Βραβείο Μυθιστορηματικής βιογραφίας για τó έργο του «Γκρέκο, ό ζωγράφος τού Θεού» μέ χρηματικό έπαθλο δρχ. 100.000. Επίσης από τήν Ακαδημία Αθηνών δόθηκε βραβείο στον έκλεκτό φίλο τού «Κρυστάλλη» κ. Πέτρο Γλέζο για τó βιβλίο του «Τά θαμπά μάτια».

Συγχαίρουμε τούς αγαπητούς μας φίλους για τήν τιμητική βράβευση καί τούς εύχόμαστε πάντα επιτυχίες.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Τό τρίμηνο πού πέρασε, προσέφεραν στον Σύνδεσμο, προς ενίσχυση τών ευγενών σκωπών του, τά κάτωθι μέλη καί φίλοι τού «Κρυστάλλη» τά εξής ποσά:

	δρχ.
Λατζώνης Ίων.	1.000
Παναγής Γεωργ.	200
Δογάνης Σωτ.	1.000
Καρπούζης Σπύρος	500
Βέλλιος Πολύκ.	350
Κρυστάλλης Ίωαν.	200
Σωτηρόπουλος Λάκης	500

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Στα έντευκτήρια τού Συνδέσμου μας θά γίνουν οί κάτωθι εκδηλώσεις.

● Από 6 - 17 Μαρτίου έκθεση φωτογραφίας μελών τού «Κρυστάλλη». Ή έκθεση θά είναι άνοικτη κάθε μέρα 5.30 - 9 μ.μ. πλύν Σαββάτου καί Κυριακής.

● Στίς 14 Μαρτίου ήμέρα Τετάρτη καί ώρα 8 μ.μ. θά προβληθούν έγχρωμες διαφάνιες (Σλάϊτς) από όρειβατικές μας έκδρομές. Θά προβάλλει ό κ. Αύγερης Θεοδωρόπουλος.

● Στίς 21 Μαρτίου ήμέρα Τετάρτη καί ώρα 7.30 μ.μ. θά γίνει έκδήλωση για τó παιδί.

● Στίς 28 Μαρτίου ήμέρα Τετάρτη καί ώρα 7.30 μ.μ. Κινηματογραφικές έγχρωμες ταινίες από έορταστικές καί άλλες έκδρομές τού «Κρυστάλλη». Θά προβάλλει ό κ. Έλευθ. Γραϊκός.

ΝΕΑ ΜΕΛΗ

Τελευταία, γράφτηκαν στον Κρυστάλλη τά κάτωθι 10 νέα μέλη: Μαχαίρα Μαρία, Βουτριτίσας Ευθύμιος, Ζωτιάδου Σοφία, Κεσπέρη Χρυσ., Κατρήs Ίγναντ., Παναγιωτόπουλος Ίωάν., Βαγιωνάκης Νικ., Γεραρής Ήλίας, Χόνδρος λαμπρ. Πιέρου Έλένη καί Δημητρίου Παναγ.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΑΜΟΙ

Στίς 7 Όκτωβρίου στην εκκλησία Άγιος Ίωάννης Βουλιαγμένης, τó έκλεκτό μέλος τού «Κρυστάλλη», Σωτήρης Σωτηριάδης, έ-

τέλεσε τούς γάμους του μετά της Δ. Φωφώς Χαριλάου.

Τό Δ.Σ. τού «Κρυστάλλη» τούς εύχεται βίον ευτυχισμένο καί χαρούμενο.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Στίς 8 Όκτωβρίου, στον Άγιο Δημήτριο τού Νέου Φαλήρου, τó έκλεκτό μέλος τού Συνδέσμου, Νίκος Σταθόπουλος βάπτισε τίς δίδυμες κορούλες του καί τούς έδωσε τó όνόματα Έλένη καί Φωτεινή. Τού εύχόμαστε νά τού ζήσουν καί νά της δεί νυφούλες.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Τό έκλεκτό μέλος τού «Κρυστάλλη», Ρένα Π. Γιαννοπούλου - Φερλέμη γέννησε χαριτωμένο αγοράκι. Στην ευτυχισμένη μαμά εύχόμαστε νά της ζήσει.

ΠΕΝΘΗ

Στίς 27 Νοεμβρίου, άλλος ένας της παλαιάς φρουράς τού «Κρυστάλλη» έφυγε από κοντά μας, ό Γιώργος Περιστερής. Από τά ιδρυτικά μέλη της Φ.Ε.Π. καί στη συνέχεια Διοικητικό στέλεχος τού «Κρυστάλλη», είχε προσφέρει μεγάλες υπηρεσίες στον Σύνδεσμο καί ιδιαίτερα στίς πνευματικές εκδηλώσεις του.

Αγαπητός σέ όλους καί ευχάριστος στην συντροφιά του όταν συζητούσε για γράμματα καί ποίηση, αρκετά δέ από τά ποιήματά του έχουν δημοσιευθεί στο περιοδικό μας.

Τήν κηδεία τού αγαπητού μας μέλους, πού έγινε στέ Νεκροταφείο της Αναστάσεως, παρακολουθήσαν μέλη τού Δ.Σ. καί κατέθεσαν στέφανο στον τάφο του. Στην σίκογένειά του εκφράζουμε τά θερμά μας συλλυπητήρια.

Τό βιβλίο τού κ. Σεραφείμ Τσιτσά: «Τ' άγριόδεντρα τού βουνού τού λόγγου» Πωλείται στο Χαρτοπωλείο Χρ. Χρήστου, Γαμβέτα 4, Αθήνα καί στέλνεται ταχυδρομικά από τόν συγγραφέα. Ή διεύθυνση τού συγγραφέα είναι: Αβέρωφ 3 Αθήνα (103) Τιμάται 800 δρχ.

Ιανουαρίου — Μαρτίου

Δευτέρα 1/1/79

Έκδρομή 2287

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΝΗΘΑ
(ΤΟ ΚΟΨΙΜΟ ΤΗΣ ΠΙΤΤΑΣ ΤΩΝ ΟΡΕΙΒΑΤΩΝ)

Σαββατοκύριακο 6-7/1/79

Έκδρομή 2288

α) ΔΗΜΗΤΣΑΝΑ — ΣΤΕΜΝΙΤΣΑ — ΜΟΝΗ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ
β) ΤΡΙΠΟΛΗ — ΠΙΑΝΑ — ΡΟΪΝΟ — ΚΟΥΡΥΦΗ ΑΪΝΤΙΝΗΣ (ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΗ)
ἀρχηγοί Τουριστικής δ κ. Βλασσόπουλος, Όρειβατικής δ κ. Αύγ. Θεοδωρόπουλος

Κυριακή 14/1/79 ώρα 5-9 μ.μ.

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΤΑΣ ΤΟΥ «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ»
ΣΤΟ ΛΑΓΟΝΗΣΙ
Χορευτικό Τσάι

Σαββατοκύριακο 20-21/1/79

Έκδρομή 2289

NEMEA — ΜΥΚΗΝΕΣ — ΦΑΡΜΑΚΑΣ (ύψ. 1431)
(Τουριστική — Όρειβατική)

Σάββατο 20 Αναχώρηση στις 4 μ.μ. για Νεμέα (Διανυκτέρευση)
Κυριακή 21 Τό πρωί με τὸ πούλμαν ή Όρειβατική ομάδα θά πάει μέχρι τὸ χωριό Γυμνὸ καὶ ἀπ' ἐκεῖ θ' ἀνεβεί στὸν Φαρμακὰ καὶ θά κατεβεί στὸ Γυμνὸ (πορ. 7 ὥρες).
Ἡ Τουριστική ομάδα θά ἐπισκεφθεῖ με τὸ πούλμαν τὰ ἀρχαῖα τῶν Μυκηνῶν με σχετική ὁμιλία. Ἐπιστροφή καὶ τῶν δύο ὁμάδων ἀπὸ τὴ Νεμέα στις 5 μ.μ.
Πιθανὰ ἔξοδα δρχ. 180-200

Ἀρχηγὸς ὀρειβατ. δ κ. Τάσος Ριζόπουλος
Ἀρχηγὸς Τουριστ. δ κ. Τάσος Κουκούλης

Κυριακή 28/1/79

ΠΑΡΝΗΘΑ

Έκδρομή 2290

Ἀναχώρηση τὸ πρωὶ στις 8 γιὰ Πάρνηθα (ἀγ. Τριάδα). Ἀπὸ ἐκεῖ ἡ ὀρειβατική ὁμάδα θά κάνει διαδρομὴ Παλαιοχώρι — Γκούρα — Ἀγ. Παρασκευὴ — Φρουρ. Φυλῆς. Ἡ Τουριστική ὁμάδα θά πάει με τὸ πούλμαν στὴ Μόλα καὶ τὸ ἀπόγευμα νωρὶς θά κατεβεί στὴ Χασιά — Μ. Κλειστῶν Φρούριο Φυλῆς. Ἐπιστροφή καὶ τῶν δύο ὁμάδων στις 5 μ.μ.

Πιθανὰ ἔξοδα δρχ. 100

Ἀρχηγὸς Πεζοπρ. δ κ. Χρ. Κροτόπουλος
Ἀρχηγὸς Τουριστ. κ. Γεώργ. Μπακομιχάλης

Σαββατοκύριακο 3-4/2/79

Έκδρομή 2291

ΚΑΛΛΙΔΡΟΜΟ (Όρειβατική)

Σάββατο 3. Ἀναχώρηση στις 3.30 μ.μ. γιὰ Ἐλευθεροχώρι. Ἀπ' ἐκεῖ πεζὴ στὸ Καταφύγιο. Διανυκτέρευση.

Κυριακή 4. Πολὺ πρωὶ ἀνάβαση στὴ κορυφὴ Γκιόζα (ύψ. 1399) καὶ κατάβαση στὸ Ἐλευθεροχώρι. Ἀναχώρηση γιὰ τὴν ἐπιστοφὴ στις 5 μ.μ. (Συμμετοχὴ ἄτομα 30).
Ἐξοδα κατὰ τὴν δῆλωση. Ἀρχηγὸς ἡ Δις Μαίρη Κιρκέτσου

Κυριακή 11/2/79

Έκδρομή 2292

ΚΑΛΑΜΟΣ — ΑΜΦΙΑΡΑΕΙΟΝ — ΚΑΠΑΝΔΡΙΤΙ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟ — Ν. ΜΑΚΡΗ — ΑΓ. ΠΕΤΡΟΣ — ΠΕΝΤΕΛΗ

Ἀναχώρηση τὸ πρωὶ με πούλμαν γιὰ Κάλαμο — Ἀμφιάραιον. Ἐπίσκεψη ἀρχαιοτήτων με σχετική ὁμιλία καὶ ἀναχώρηση γιὰ τὴν παραπάνω διαδρομὴ, με στάση γιὰ φαγητὸ στὸ Γραμματικό.

Πιθανὰ ἔξοδα δρχ. 140-150

Ἀρχηγὸς δ κ. Μάριος Ξύδης

Κυριακή 18 Φεβρουαρίου ὥρα 9.30 μ.μ.

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ «ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ»

ΣΤ'ΑΣΤΕΡΙΑ ΤΗΣ ΓΛΥΦΑΔΑΣ

Πλούσιο Καλλιτεχνικὸ Πρόγραμμα

Ἐκλεκτὰ Δῶρα Λαχείου

Κυριακή 25/2/79

Έκδρομή 2293

ΧΑΛΚΙΔΑ — ΣΤΕΝΗ

Ἀναχώρηση τὸ πρωὶ στις 7.30 με πούλμαν γιὰ Χαλκίδα, ὀλιγόλεπτη στάση καὶ συνέχεια γιὰ τὴ Στενὴ Παραμονὴ ὅλη τὴν ἡμέρα στὸ ὁμορφὸ χωριό. Ἐπιστροφή στις 4.30 μ.μ. με στάση 1 ὥρα στὴ Χαλκίδα.

Πιθανὰ ἔξοδα δρχ. 165-180

Ἀρχηγὸς δ κ. Ἰωάν. Φυρὸς

Σάββατο — Δευτέρα 3-5/3/79

Έκδρομή 2294

ΓΑΡΔΙΚΙ — ΓΡΑΜΜΕΝΗ ΟΞΥΑ
(Τουριστική — Όρειβατική)

Σάββατο 3. Ἀναχώρηση στις 3 μ.μ. με πούλμαν γιὰ Καμένα Βούρλα (στάση) — Λαμία — Σπερχαῖα — Γαρδικὴ Ὀμιλαίων (χλμ. 275) Ἡ τουριστική ὁμάδα θά διανυκτερεύσει στὸ χωριὸ καὶ ἡ ὀρειβατική θά συνεχίσει γιὰ τὸ καταφύγιο ὅπου καὶ θά διανυκτερεύσει γιὰ ν' ἀνεβεί τὴν ἄλλη μέρα στὴν κορυφὴ Σαράνταινα ύψ. 1926μ.

και θα κατεβεί στο Γαρδίκι. Αναχώρηση και των δύο ομάδων την Δευτέρα το μεσημέρι για την επιστροφή. (Συμμετοχή άτομα 30).

Έξοδα κατά την δήλωση

Αρχηγός ο κ. Ιωάν. Χαλκέας

Σάββατο — Δευτέρα 3-5/3/79

Έκδρομη 2295

ΑΜΑΛΙΑΠΟΛΙΣ — ΒΟΛΟΣ — ΠΗΛΙΟ

Σάββατο 3. Αναχώρηση στις 3.30 μ.μ. με πούλμαν για Καμένα Βούρλα (στάση (30) — Στυλίδα — Αμαλιάπολις (χιλμ. 266) Διανυκτέρευση.

Κυριακή 4. Αναχώρηση το πρωί για Βόλο — Γύρος Πηλίου — Αμαλιάπολις. Διανυκτέρευση.

Δευτέρα 5. Παραμονή στο δμορφο χωριό για κούλουμα και το απόγευμα αναχώρηση για την επιστροφή

Έξοδα κατά την δήλωση

Αρχηγός ο κ. Στρ. Δανιηλίδης

Σάββατο — Δευτέρα 3-5/3/79

Έκδρομη 2296

ΚΑΤΕΡΙΝΗ — ΘΕΣ/ΝΙΚΗ — ΒΕΡΟΙΑ — ΒΕΡΓΙΝΑ

(Αρχαιολογική Έκδρομη στα θαυμάσια εφρήματα της Βεργίνας και του τάφου του Φιλίππου)

Σάββατο 3/3. Αναχώρηση στις 3 μ.μ. με πούλμαν για Καμ. Βούρλα (στάση) — Κατερίνη (Διανυκτέρευση).

Κυριακή 4/3. Μετά το πρωινό αναχώρηση για Θεσ/νίκη. Επίσκεψη του Μουσείου με τα περιφρημα εφρήματα της Βεργίνας. Γεύμα. Το απόγευμα επίσκεψη της πόλεως και της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου, όπου και το σκηνωμα του Αγίου. Επιστροφή στην Κατερίνη. Διανυκτέρευση.

Δευτέρα 5/3. Το πρωί αναχώρηση για Αλεξάνδρεια — Βέροια — Βεργίνα. Επίσκεψη των τάφων του Φιλίππου και επιστροφή στον Πλαταμόνα για Κούλουμα στην παραλία και στις 3 μ.μ. αναχώρηση για την επιστροφή με ενδιάμεσες στάσεις. Έξοδα κατά την δήλωση

Αρχηγός ο κ. Δημ. Βλασσόπουλος.

Καθαρή Δευτέρα 5/3/79

Έκδρομη 2297

ΜΑΛΕΣΙΝΑ — ΑΓ. ΙΩΑΝΗΣ ΘΕΟΛΟΓΟΣ

Αναχώρηση το πρωί στις 7 για Μαλεσίνα — παραλία Αγ. Ιωάννου Θεολόγου. Παραμονή δλη την ήμερα για Κούλουμα. Αναχώρηση για την επιστροφή στις 4.30 με στάση στη Μαλακάσα.

Πιθανά έξοδα δρχ. 200-220

Κυριακή 11/3/79

Αρχηγός ο κ. Χρ. Μάνδρος

Έκδρομη 2298

α) ΒΙΛΛΙΑ — ΠΛΑΤΑΙΕΣ β) ΚΙΘΑΙΡΩΝ (Όρειβατική)

Αναχώρηση το πρωί στις 7.30 με πούλμαν για Βίλλια. Η όρειβατική ομάδα θα κατεβεί στην πηγή τσία για ν' ανεβεί τον Κιθαιρώνα. Οι υπόλοιποι εκδρομείς θα συνεχίσουν για το Κρικκούκι — Πλαταιές. Επίσκεψη αρχαιοτήτων με σχετική όμιλία. Επιστροφή στα Βίλλια και το απόγευμα αναχώρηση και των δύο ομάδων για Πειραιά.

Πιθανά έξοδα δρχ. 120-130

Κυριακή 18/3/79

Αρχηγός ή Κα Μαρ. Καλή

Έκδρομη 2299

ΑΣΤΡΟΣ — ΛΕΩΝΙΔΙΟΝ — ΜΟΝΗ ΕΛΩΝΑΣ

Αναχώρηση το πρωί στις 7 με πούλμαν για Άργος (στάση 20) — Άστρος — Λεωνίδιον (χιλμ. 225). Μεσημβρινό φαγητό. Μετά το φαγητό μετάβαση στη Μονή

Έλωνας: Επίσκεψη της Μονής και επιστροφή από τον ίδιο δρόμο για Πειραιά — Αθήνα.

Πιθανά έξοδα δρχ. 200-220

Αρχηγός ο κ. Ψυλλίδης.

Σάββατο — Δευτέρα 24-26/3/79

Έκδρομη 2300

ΓΙΟΡΤΗ 25ης ΜΑΡΤΙΟΥ ΤΗΣ Ο.Ε.Σ.Ε.

(Λεπτομέρειες εκδρομής και πληροφορίες στα Γραφεία μας)

Αρχηγός ο κ. Νικ. Ανδρουτσος

Σάββατο — Δευτέρα 24-25/3/79

Έκδρομη 2301

ΑΡΑΧΩΒΑ — ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ — ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

Σάββατο 24. Αναχώρηση στις 3.30 μ.μ. για Λειβαδιά — Αράχωβα — Επτάλοφος (Άγόριαν). Διανυκτέρευση.

Κυριακή 25. Το πρωί αναχώρηση με το πούλμαν για το καταφύγιο και απ' εκεί πεζή ανάβαση στην Λιάκουρα (ύψ. 2457μ.). Κατάβαση στο καταφύγιο παραμονή και την Δευτέρα επιστροφή στον Πειραιά.

Έξοδα κατά την δήλωση

Αρχηγός ο κ. Βασ. Κελένης

Κυριακή 1/4/79

Έκδρομη 2302

ΣΥΡΤΖΙ — ΜΟΝΗ ΣΑΓΜΑΤΑ — ΠΛΑΤΑΝΑΚΙ

(Έκδρομη για Τουλίπες)

Αναχώρηση στις 7.30 το πρωί με πούλμαν για Σύρτζι. Απ' εκεί η πεζοπορική ομάδα θ' ανεβεί στη Μονή Σαγματά και θα κατεβεί στο Πλατανάκι. Οι υπόλοιποι εκδρομείς θα συνεχίσουν με το πούλμαν για Πλατανάκι, όπου εκεί άφθονούν την έποχή αυτή, οι τουλίπες. Παραμονή δλη την ήμερα. Αναχώρηση στις 5 μ.μ. για την επιστροφή.

Πιθανά έξοδα δρχ. 165-180

Αρχηγός ή Δις Μαρία Αντύπα

Κυριακή 8/4/79

Έκδρομη 2303

ΚΙΑΤΟ — ΜΟΝΗ ΛΕΧΩΒΗΣ — ΒΕΣΕΖΑ — ΜΟΝΗ ΚΑΙΣΑΡΕΙΟΥ

(Τουριστική — Όρειβατική)

Αναχώρηση το πρωί στις 7.30 για Διώρυγα (στάση 20) — Κρυονέρι — Μονή Λεχωβής. Η όρειβατική ομάδα θ' ανεβεί στη κορυφή Βέσεζα και θα κατεβεί στη Μονή Καισαρείου (πορ. 4 ώρας). Οι υπόλοιποι εκδρομείς θα συνεχίσουν με το πούλμαν για τη Μονή Καισαρείου. Αναχώρηση για την επιστροφή και των δύο ομάδων στις 5 μ.μ.

Πιθανά έξοδα δρχ. 160-175

Αρχηγός ο κ. Σ. Θεοφάνης

Αρχηγός όρειβατ. ο κ. Γ. Κυριακίδης

ΠΑΣΧΑΛΙΝΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ

- 1) Ανατολική Μακεδονία Οράκη
- 2) Δυρός — Κότρωνα — Γερολιμένα
- 3) Γιάννινα — Ζαγοροχώρια Σμόλικας (Όρειβατική)

Κάθε Κυριακή θα γίνεται εκδρομή στην Πάρνηθα. Δηλώσεις — πληροφορίες στον Έφορο Εκδρομών

ΠΟΤΟΠΟΙΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΚΙΟΥΡΤΖΗ

Δ. ΓΟΥΝΑΡΗ 39 - ΤΗΛ. 41.25.932 - ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

Τὰ ποτὰ ΚΙΟΥΡΤΖΗ

υπερέχουν όλων εἰς ποιότητα

ΚΟΝΙΑΚ

ΟΥΖΟ

ΜΑΣΤΙΧΑ

ΒΕΡΜΟΥΤ

ΟΥΪΣΚΥ

ΚΡΑΣΙΑ ΔΙΑΦΟΡΑ-ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ ΠΑΛΑΙΑ

VESPA:

Διεκδικεί ένα νέο τρόπο ζωής

Μποτιλιάρισμα, μόλυνση της ατμόσφαιρας, έκνευρισμός, παρκάρισμα, έξοδα, φόροι, άγχος!

Ή Η VESPA είναι τὸ μεταφορικό μέσο πού (χρόνια τώρα) διεκδικεί ένα νέο τρόπο ζωής: πιο απλό, περισσότερο οικονομικό, λιγότερο επικίνδυνο καὶ πολὺ εὐκόλο.

Μὲ λίγα λόγια, εἶναι μαζί σας καὶ διεκδικεῖ έναν ἀνθρώπινο τρόπο ζωής!

Λιγότερο άγχος καὶ περισσότερη ἐλευθερία ἀπὸ τὴν καταπίεση τῆς πόλης.

VESPA, ἀπὸ τὴ μεγάλη Ἰταλικὴ Βιομηχανία PIAGGIO.

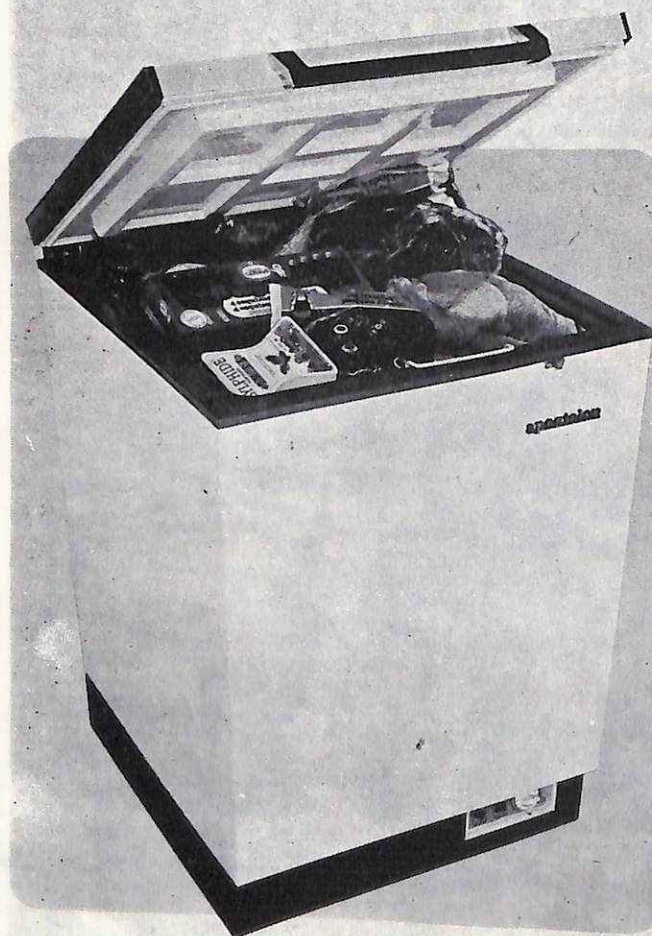
PIAGGIO
ἐδώσε σὶνὸν κόσμῳ τὴ VESPA

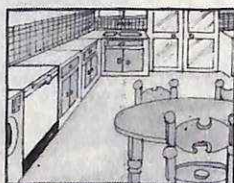
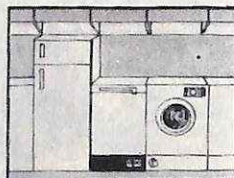
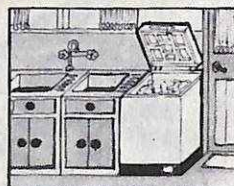
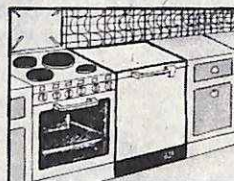
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ & ΕΜΠΟΡΙΚΗ Α.Ε. ΛΕΩΦ. ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ 106, ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ-ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛΕΦΩΝΑ 99 10 663, 99 12 098, 99 28 702

PIAGGIO : VESPA - CIAO - BRAVO - BOXER - GILERA

DEEP FREEZER

Κάνει όλα
όσα δεν κάνει
τό ψυγείο σας.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Το κατάστημα

ΣΤΡΑΤΗΓΙΟΥ

στὸν Πειραιᾶ
θὰ ἱκανοποιήσῃ
καὶ τὶς πρὸ ἀπαιτητικῆς
γυναικεῖες προσδοκίαις.
Πλήρης συλλογὴ παλτῶν,
φορεμάτων, ταγιέρ, πλεκτῶν,
ἄξεσουάρ κ.λ.π.
καὶ ἐκπληκτικὴ ποικιλία
μοντέρνων καὶ μελετημένων ἐσωρρούχων.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΟΥ

Νέο κατάστημα Πειραιῶς
Πλατεία Δημοτικού Θεάτρου

ΣΤΡΑΤΗΓΙΟΥ

ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

65 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΑΠΝΙΚΑΡΕΑΣ

Καλλυντικά

♦ ΜΠΙΖΟΥ ♦ ΔΩΡΑ

Χριστίνα

* ΚΑΛΛΥΝΤΙΚΑ
* ΕΙΔΗ ΚΟΜΜΩΤΗΡΙΟΥ
* ΕΙΔΗ ΚΑΠΝΙΣΤΟΥ

Χριστίνα
Αντύπα

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α' & ΠΡΑΞΙΤΕΛΟΥΣ 142, ΤΗΛ. 41.73.272 - ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

ΤΙΜΑΙ ΑΠΟΘΗΚΗΣ

Προφυλάσσει

Από

ΒΗΧΑ

ΓΡΙΠΠΗ

ΣΥΝΑΧΙ

ΜΕ ΤΙΣ ΓΥΝΗΘΕΣ
ΓΑΛΛΙΚΕΣ
ΠΑΣΤΙΛΛΙΕΣ

VALDA

Πωλούνται εις όλα τα Φαρμακεία
μόνον εις κλειστά κυτία.

ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ

SUPER MARKET ELECTRIC A.E.B.E.

είναι μόνο μια

Όσο κι αν ψάξετε, θα διαπιστώσετε κι έσείς ότι η ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ - SUPER MARKET ELECTRIC είναι μόνο μια και άσυναγώνιστη. Γιατί η ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ - SUPER MARKET ELECTRIC διαθέτει μοναδική ποικιλία ειδών υψηλής ποιότητας, σε εξαιρετικά χαμηλές τιμές.

● ΑΘΗΝΑΙ Πατισίων 39 - Πατισίων 41 - Π. Ράλλη 40 - Πανεπιστημίου 51

● ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ Β.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ● ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΕΓΝΑΤΙΑ 6

μπορεί και πουλά φθηνότερα

Οι

της εποχής μας... φορούν εσώρουχα...

Bardo

μιά σοκολάτα ποιότητας γεμάτη αμύγδαλα

ή σοκολάτα
πού άρέσει
σ' όλο τόν κόσμο

Με τήν υπέροχη
σοκολατένια γεύση
και τήν αμυγδαλένια νοστιμιά
Εκλεκτή, γευστική,
απαλαυστική σοκολάτα ION

ΣΟΚΟΛΑΤΑ ΑΜΥΓΔΑΛΟΥ

ION

